

MAGYAR IPARMŰVÉSÉSZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2022/3

TARTALOM

	KIÁLLÍTÁSOK – MŰHELYEK
2	Műfajok karmestere Beszélgetés Szilágyi B. Andrással, a II. Ipar- és Tervezőművészeti Nemzeti Szalon 2022 kurátorával (<i>Keppel Márton</i>)
8	Mestermű I. Polgári életvilág és kézművesség a megújult Lenck-villában Sopronban (<i>Szlavkovszky Mariann</i>)
16	Üveg hat főre Borkovics Péter, Hegyvári Bernadett, László Kyra, Melcher Mihály, Sipos Balázs és Smetana Ágnes szentendrei kiállítása (<i>Bodonyi Emőke</i>)
24	Élettel telített tárgyak, autonóm műalkotások és első tárgyaló kísérletek A 2021-ben Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat nyert művészek munkái (<i>N. Mészáros Júlia</i>)
34	Tradicó és high-tech Vázák és más edények Monori Anita keramikusművész SUBsurface című kiállításáról (<i>F. Orosz Sára</i>)
39	Akarsz-e meggyógyulni? Richter Sára textilművész kiállítása a Hegyvidék Galériában (<i>Bodonyi Emőke</i>)
44	Megnyílt az Ötvös Mesterségtörténeti Gyűjtemény II. Kulcsszerep az oktatásban (<i>Simonyi István</i>)
	.....
	KITEKINTÉS
49	Egy hiánypótló kezdeményezés I. A Homo Faber (<i>Osvárt Judit</i>)
	.....
54	Hírek

CONTENTS

	EXHIBITIONS – WORKSHOPS
2	Conductor of Genres Conversing with András B. Szilágyi, curator of the 2nd National Salon of Applied Arts and Design 2022 (<i>Márton Keppel</i>)
8	Masterpiece I Middle-class life and craftsmanship in the renewed Lenck villa in Sopron (<i>Mariann Szlavkovszky</i>)
16	Glass for Six Péter Borkovics, Bernadett Hegyvári, Kyra László, Mihály Melcher, Balázs Sipos and Ágnes Smetana exhibiting in Szentendre (<i>Emőke Bodonyi</i>)
24	Objects Imbued with Life, Autonomous Works of Art and First Attempts Works by holders of the 2021 Kozma Lajos Scholarship for Applied Arts and Crafts (<i>Júlia N. Mészáros</i>)
34	Tradition and High-tech Vases and other vessels from ceramist Anita Monori's SUBsurface exhibition (<i>Sára F. Orosz</i>)
39	Do You Want To Get Well? Works of textile artist Sára Richter at the Hegyvidék Gallery (<i>Emőke Bodonyi</i>)
44	The Historical Collection of Goldsmiths' Art Opens II Key role in education (<i>István Simonyi</i>)
	.....
	OUTLOOK
49	A Stop-gap Initiative I The Homo Faber (<i>Judit Osvárt</i>)
	.....
54	News

A CÍMLAPON | ON THE FRONT COVER:

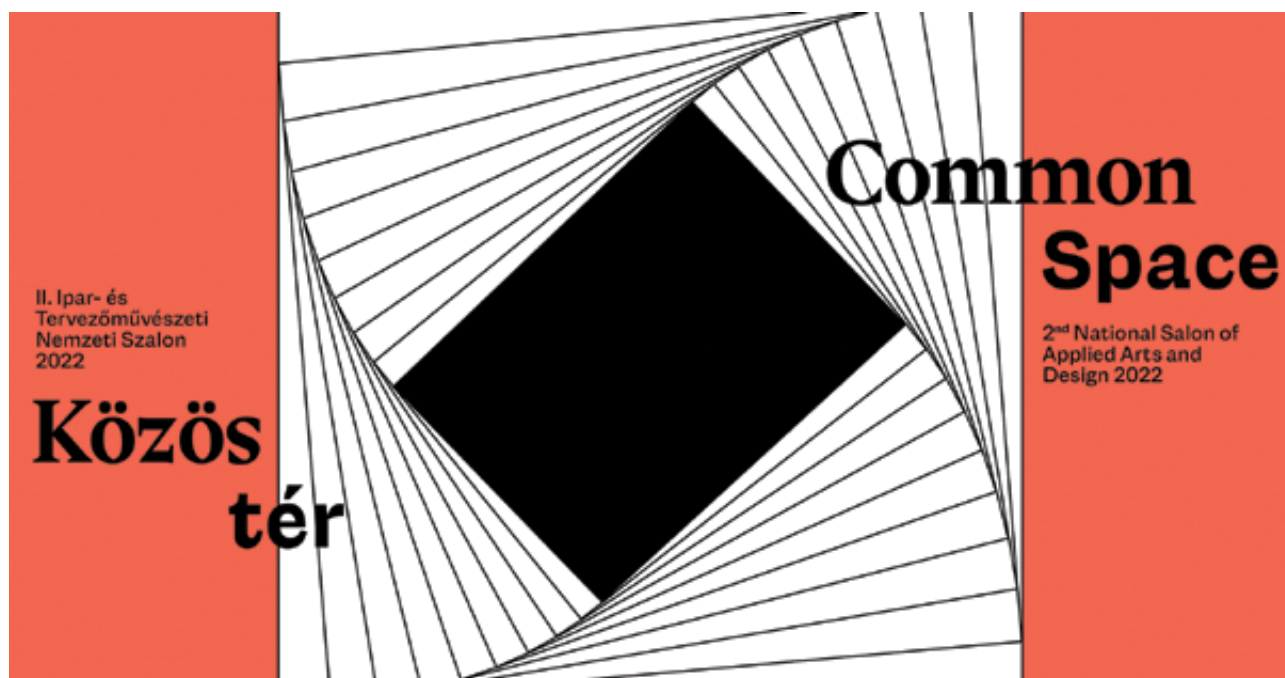
GSPANN Zsuzsanna: Oldaltáska az Intarsia II. kollekcóiból
Zsuzsanna GSPANN: Side bag from the Intarsia II collection
2021, furnér, bőr, egyedi technika, 20x20x7 cm
Fotó: Gspann Zsuzsanna (*Cikkünk a 24. oldalon*)

A HÁTSÓ BORÍTÓN | ON THE BACK COVER:

A soproni Lenck-villa télikertjének részlete.
Belsőépítészeti tervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta
Winter garden of the Lenck villa in Sopron (detail). Interior design: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY
Fotó: Tóth Richárd (*Cikkünk a 8. oldalon*)

Műfajok karmestere

BESZÉLGETÉS SZILÁGYI B. ANDRÁSSAL, A II. IPAR- ÉS
TERVEZŐMŰVÉSZETI NEMZETI SZALON 2022 KURÁTORÁVAL

Szilágyi B. András a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végzett művészettörténész, aki 2012-ben szerzett PhD-fokozatot az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Doktori értekezését Keserű Katalin témavezetése mellett írta a második világháború utáni magyar iparművészet és design történetéről. A második világháborútól az ezredfordulóig terjedő időszak ipar- és tervezőművészet-történeti kutatása során olyan kulcsfontosságú kérdésekkel szembesült a modern magyar iparművészet vonatkozásában, ami napjainkig ívelő dilemmák elméleti feldolgozására sarkallják a téma gyakorlati képviselőjeként is. Négy évvel ezelőtt tervezőgrafikusi diplomát szerzett a Budapesti Metropolitan Egyetemen, ahol közel tíz éven át tanított művészettörténetet és művészetelméletet. Jelenleg a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem óraadó tanáraként tevékenykedik, ahol a tárgyakotó szakon tanít szakelméletet. Sokgenerációs művészcsaládból származik, nagyapja Szilágyi János templomfestő egyházművész volt, aki az egyházművészet Somogyi Antal által képviselt megújításához járult hozzá a római iskola szellemében. Édesapja a ma is alkotó Szilágyi András üvegművész, Báthory Júlia nevelt fia. Báthory Júlia a 20. századi európai és magyar üvegművészet, valamint a középfokú iparművészképzés meghatározó alakja, akinek háborúban elpusztult művei újrakivitelezésében a kurátor édesapja, Báthory Júlia tanítványa vállalt oroszánrészt 1992-ben. Édesanyja, Kovács Júlia üvegművész tavaly hunyt el, aki a magyarországi üveg-design területén alkotott maradandót, valamint üveg-samott kísérletei révén Ferenczy Noémi-díjban is részesült. Szilágyi B. András művészettörténészként és alkotóként is a klasszikus iparművésztől az anyag nélküli iparművészetig terjedő skálán az elmélet és gyakorlat ötvözésére törekszik.

– *In medias res* kezdjük a beszélgetést egy vitaindító kérdéssel: *nyílt beadású szalon vagy kurátori kiállítás?*

– A nyílt beadású klasszikus szalon ötletét egyáltalán nem tartom elvetendőnek, de ebben a formában ma egy iparművészeti szalon a Múcsarnokban szükségszerűen aránytalanságokat eredményez. A Múcsarnok valóban azért is jött létre több mint száz évvel ezelőtt, hogy szalonokat tartsanak benne, de akkor a szalon intézményének a festőművészek és szobrászok – 19. századi – igényeit kellett kiszolgálnia. A Múcsarnok méreteiből adódóan megközelítőleg 300 alkotó lehet jelen a terekben kényelmesen, ami egy átfogó képzőművészeti kiállításnál optimális. A megújult magyar szalonrendszer ötévenkénti vetésforgójában az éves seregszemlék műfajonként – az iparművészetet leszámítva – csak néhány szakágat érintenek. Az iparművészet viszont legalább tíz szakmát ölel fel, egyesek szerint ennél is többet. Amit én egyrészt relevánsnak tartanék, hogy legyen külön szalonja a nagy átfogó ágazati kategóriáknak, ekkor viszont megint önkényesen kellene egymással összefüggő területeket elválasztani. Ugyanakkor, ha például a fotóművészetnek külön szalonja van, és nem a képzőművészeti szalonhoz rendelik ezt a műfajt, akkor a divatszakma önmagában

is megérdemelne egy külön szalont! A nyílt beadású rendszer a jelenlegi formájában az iparművészet területén, úgy gondolom, fizikailag is kivitelezhetetlen. A hely adottságai miatt a tíz szakmából 30-40 alkotót lehet eleve meghívni, ami aránytalan torzítást okoz a szakmák nagyságrendjének magyarországi jelenlétében. Ha egalizálni kellene a beadási számokat, akkor ismételt az önkényesség válik fokmérővé, mert dönteni kell, hogy kit és mit hagyunk ki a válogatásból. Maga a fogalom is vitatható, hogy mi az iparművészet és mi a design, pláne, hogy milyen tárgyak reprezentálják mindkettőt egyszerre. A klasszikus szalont a speciális és történetileg sohasem szalonműfajnak számító iparművészet tekintetében akkor lenne értelme nyílt beadású rendszerben lebonyolítani, ha rendelkezésre állna akkora terület, hogy a műfajba sorolt szakmák válogatás nélkül meg tudnának mutatkozni. Ebben az esetben legalább 1000-1200 kiállítóról lenne szó, és nemcsak alkotók egy-egy tárgyáról, hanem tárgykollekciókról és kontextusba helyezett designról kellene beszélni. Nagyságrendjét tekintve a Hungexpo területére lenne szükség. Véleményem szerint ezt meg lehet, és meg is kellene csinálni, de akkor mellé kell rendelni egy kereskedelmi célt is, mint egy art fair esetében, hisz

BOHUS Zoltán (1941–2017): Térspirál | Zoltán BOHUS (1941–2017): Spatial Spiral
1977, ragasztott, csiszolt, polírozott üveg, 15x30x30 cm (Bohus–Lugossy Alapítvány a Kortárs Üvegművészetért, Budapest)
Fotó: Bohus Zoltán

a tervezőművészet meghatározóan termékeket hoz létre, nem pedig műtárgyakat. De még tovább megyek. Egy ilyen szalonnak ki kellene egészülnie a virtuális térbe kiterjesztett adatbázissal. Hatalmas előrelépés lenne a szakmának, ha egy art fair-szerű kiállítás és egy virtuális térben megjelenő kiállítás formájában egyszerre jönne létre egy modern iparművészeti szalon és egy széles adatbázis, ahol nem kell önkényesen a feltett kérdés szerint „kurátori” alapon válogatni. Összegezve tehát az elmondottakat, ha valóban iparművészeti szalont szeretnénk, akkor a célokat is világosan kell megfogalmazni előre, mert az fogja meghatározni a későbbi döntéseinket. Amennyiben annyi van eldöntve, hogy a) a Múcsarnokban, b) ötvenként, c) ipar- és tervezőművészet, akkor azt csak és kizárólag kurátori szinten lehet megvalósítani, mert mindenféleképpen egy adott szempont szerint érvényes szűk válogatás lesz a kiállítás.

HUBER Kinga: Abszurd – Fogd be! szájékszer
Kinga HUBER: Absurd – Shut up! lip jewelry
2018, kék ródiumoszott 925-ös ezüst,
gyöngy, hagyományos ezüstműves-technika, 3,5x7x2 cm
Fotó: Rétfalvi Soma

– Ebben a helyzetben mi volt a te kurátori vezérelved?
– Megkértem tanácsadókat, hogy saját szempontjaik alapján állítsanak össze egy reménybeli listát, amely szerintük megfelelően reprezentálná az alkotói területeiket, ezek alapján küldtük ki a felkéréseket. Eldöntöttem, hogy én nem szólok bele abba a válogatási koncepcióba, amit ők érvényesítenek. Ugyanakkor úgy döntöttem, hogy a rendelkezésemre álló mozgástérben új szekciókat emelek be az iparművészet területéről. Elsősorban itt a grafika határterületeire, az animáció és a médiadesign szakágaira és alkotóira gondoltam, míg saját szerepemet a kilenc szakma – tíz szekció egységes szemléletmód szerinti bemutatásának karmestereként fogtam föl. Két szempont játszott szerepet a döntéseimben. Minél szélesebbek legyenek a keresztmetszetek a tárgyak között, és minél

szélesebben reprezentálja a szalon az ebben a műfajban alkotók közösségét. Ebben a tekintetben úgy fogtam össze az egyes szakmák meghívott tanácsadóit, hogy egyfelől az iparművészeti és tervezőművészeti felsőoktatást is képviseljék, másfelől megtestesítsék azt a három aktív alkotói generációt, ami által a legátfogóbb módon lehet bemutatni az iparművészet alkotó korosztályait. Álljon itt az ő nevük, mert közös vállalkozásunk sikerében nagy szerepük van: Harmati Hedvig a textil, Fusz György a kerámia, Balogh Eleonóra az üveg, Kálmán László az ötvösség, Szenes István a belsőépítészet, Liszka Tamás az animáció, Ducki Krzysztof a tervezőgrafika és Tóth Fruzsina az ipari és posztindusztriálisra keresztelt, tág értelemben vett médiadesign szekciók kialakításában látták el tanácsadói minőségükben munkájukat, és segítettek összeállítani egy ma érvényes válogatást azokon a területeken, ahol maguk kiemelkedő szakértelemmel bírnak. A személyek után szólunk a tárgyakra is. A tárgyak kiválasztásának szempontja az ellentétek köré szerveződik. Akár egy szekción belül is arra törekedtem, hogy az ellentéteket felmutató tárgyakra egy közös interpretációs keretet adjak: anyagkísérletek versus képzőművészeti reprezentáció, radikális újdonságok a médiadesign területéről versus szigorú anyagmegmunkálás, kézműves tárgyak versus autonóm iparművészet. Az volt a célom, hogy láttassam, hol vannak azok a rejtett területek, amelyek átjárást biztosítanak. A nézők ne azokkal a preconcepciókkal viszonyuljanak a kiállításához, amelyek a műfaj modern kori történetének diskurzusát már jó régóta meghatározzák, hanem teljesen másfajta szempontok felől közelíthessék meg a tárgyakat.

STROHNER Márton / Mastrodesign: Collection light – Tower lamp I., II.
Márton STROHNER / Mastrodesign: Collection light – Tower lamp I, II
2021, öntött, színezett porcelán, 58x18 cm, 38x18 cm
Fotó: Kontor Enikő

– *A Szalon mottójának választott közös tér elnevezés hogyan tükrözi ezt a kuratori koncepciót?*

– Arra törekedtem, hogy megfosszam a látogatót az iparművészetről előzetesen már létrejött elgondolásaitól, és filozófiai alapokról kezdjen formálódni benne a tárgyakról alkotott véleménye. Csak a dolgokat nézzük! A legkülönbözőbb anyagi és anyagtalan tárgyak mutatkoznak meg, amelyek egy „közös térben” nemcsak diskurzusra lépnek egymással, de konkurálnak is. Leginkább az ellentétek és folytonosságok jellemzik egymáshoz való viszonyukat. A közös térben azonban mindez új értelmet is nyerhet, és erre a szellemi utazásra szeretném invitálni a nézőket, hogy vegyenek részt ebben a filozófiai kísérletben. Az iparművészet fogalma is egy „közös szellemi térben” született, ezt én William Morris Vörös házához hasonlítom. Szeretnék visszatérni ebbe a közös szellemi térbe. Kuratori koncepciómat tekintve alapvetően tárgycentrikus vagyok, ez tükröződik az apszisba helyezett alkotások esetében, melyek kiválasztásánál nem az alkotóművész személye, hanem maga a tárgy volt a meghatározó.

– *Többször utaltál a kiállítás filozófiai megközelítésére és értelmezési keretrendszerére. Miről is van szó?*

– Az iparművészet természetéről és fogalmairól gondolkodva ötlött fel bennem egy szemléletes analógia. Az iparművészet természetét a különböző és egymástól elkülönülő szakmák összessége jelenti, ha úgy tetszik, a tizből kell eljutnom az egyhez. Az iparművészet fogalmai pedig rendkívül elasztikusak, és könnyen átjárható keretet szolgáltatnak arra, hogy az egy konkrétumból

a tiz sokféleségig jussunk el. A kérdés tehát a dolgokra vonatkozó mi? és az azok leírására vonatkozó milyen? megválaszolására irányul. Ebben a tekintetben már adja magát, hogy párhuzamot vonjunk a filozófia egyik legmeghatározóbb találmányával, a világban létező, „kimondható dolgok” leírására szolgáló arisztotelészi kategóriákkal. A kiállítás munkacíme is ez volt, de túl elvontnak bizonyult ahhoz, hogy a kiállítás végső címe maradjon. Arisztotelész tíz kategóriát határozott meg, amelyeket én beazonosítottam tíz iparművészeti szakággal, és ez képezte az alapját a külön termekben elhelyezett szakmáknak a kiállítás rendezése során.

– *Mik ezek a megfeleltetések, és mivel magyarázod a kapcsolatukat?*

– Akkor nézzük végig a tíz kategóriát és a hozzájuk társítható iparművészeti szakágakat, gondolatokat. ANYAG: kerámia. Az agyag a legősibb anyag, amihez az ember hozzányúlt a rajta kívül lévő világ megmunkálása során. Az emberré válással egyidős a kerámiához való viszonyunk. Az ember és anyag kapcsolatának alapját tehát a kerámiában fedezhetjük föl. MENNYISÉG: ipari formatervezés. Amikor szériagyártásról van szó, hatalmas mennyiségben állnak rendelkezésünkre a tárgyak. MINŐSÉG: tervezőgrafika. Ez a szakma olyan tervezést jelent, ami a saját minőségével a mögötte lévő minőséget is meghatározza. A grafikai jelek a mögöttes minőségről tájékoztatnak, és a tervezőgrafika eszközei látnak el azokkal a tájékoztatósi pontokkal, amik ezt a minőséget kommunikálják. VISZONY: textiltervezés.

KORALEVICS Rita / Paper Up! U TURN többfunkciós moduláris rendszer, ülőke és lerakóasztal

Rita KORALEVICS / Paper Up! U TURN multifunctional modular system, seat and side table

2021, papírcement, 35x48x40 cm, 43x35x40 cm (a mű a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogramjának keretében készült)

Fotó: Rácmolnár Milán

Egy textil tulajdonképpen nem él addig, míg egy fiókban szövetdarabként van elzárva egészen addig, hogy valamilyen felületre rá nem kerül. Különösen a ruhák esetében mutatkozik ez meg, hiszen a viselés kontextusában kelnek életre. Amikor a testre kerül és kapcsolatba lép a viselőjével, vagyis viszony jön létre ember és anyag között, így válik értelmezhetővé és láthatóvá a textil. **HELY:** belsőépítészet. A hely a 21. században már nemcsak valóságos teret jelent, ugyanis a legtöbb terünk virtuális tér. Egy belsőépítészeti projekt esetében a tervezési folyamaton van a hangsúly, amit manapság a smart design szolgál ki, ahol a virtuális tér egyben alkotói térré is válik. **IDŐ:** animáció. Az iparművészet forma- és tárgykultúrája, gondolkodásmódja meghatározza azt a kort, amelyben a cselekmény történik. Az animáció időközjái hozzák szinkronba a mozgókép és a valóság kapcsolatát. **HELYZET:** üvegművészet. Személyes tapasztalatom, hogy az üveget nem lehet például lefotózni. Csak a szemlélés pillanatában épp adott helyzetben mutatja meg magát, ahogy a fény rávetül, ahogy tükröződik, ami látszik benne. Az üveg abban a pillanatban mutatja meg magát, amilyen helyzetben éppen van. A kiállítás rendezésekor is az üveg volt a legkényesebb: külön posztamensek és világítástechnika kellett ahhoz, hogy megmutassuk ezeket az alkotásokat.

BIRTOKLÁS: ötvösség. Egy tárgy birtoklása egyben viselőjét is attribálja, ami legnyilvánvalóbban egy ötvöstárgy esetében mutatkozik meg. Az ékszereink, diadémjaink, koronáink rangunkat jelzik. Mások számára is az elsődleges információt a rajtuk látható tárgyak birtoklása jelenti: van-e gyűrűnk, milyenek az ékszereink? **CSELEKVÉS:** posztindusztriális design. Már az elnevezés is problematikus, mert lehetne akár intermédia, smart design, médiadesign, határtalan design is, ami átjárást jelent több terület között. A cselekvés önmagában is elválaszthatatlan az iparművészet értelmezésétől, mert a néző vagy felhasználó beleavatkozik azzal, hogy használja az adott tárgyat. A posztindusztriális design elnevezés egy korszakhatárt is jelöl, mert azok a fogalmak, amelyekkel az iparművészetről gondolkodunk, most alakulnak át. Teljesen új művelési területek alakulnak ki, ahol technológiailag meghaladott „géprétegek” maradnak hátra. **HATÁS:** ez a kategória összegzi a korábbi kilencet, és felidéri az elhunyt személyeket, akik alkotásaik révén tovább élnek köztünk. A múlthoz való élő, organikus kapcsolódásunkat jelenti a halott mesterek hatása, mely akkor is jelenvaló, ha az adott alkotó már nincs köztünk. Így tehát részéről inkább egy kilenc plusz egy műfaji felosztás az arisztotelészi tíz kategória összegegyeztetése.

SZABÓ Edit: Interface soundscapes | Edit SZABÓ: Interface soundscapes
2018–2019, egyedi fejlesztésű kompozitból préselt üveg-porcelán, 100x500x25 cm (University of Liverpool)
Fotó: Amanda Wanner

– *Hogyan jelenik meg a kiállítás rendezésében ez a kurátori program?*

– A Szabó Levente vezette Hetedik Műterem stúdiót kértem föl, hogy ezt az elsőre talán bonyolult filozófiai koncepciót belsőépítészeti és installációs szempontból is láthatóvá tegyék. Elválasztó függönyök és téglából épített posztamensek segítségével teljesen újraosztottuk és felosztottuk a Műcsarnok megszokott tereit. A kiállítás bejárása így nem a hagyományos teremrendezést követi, hanem egy belső közlekedési rendszert alakítottunk ki, aminek az irányát grafikai jelek mutatják. Az egymást váltó lefüggönyözött és szabad terek között haladhat a látogató, és a szekciók között arányosan sűrűbb és lazább terek oldják a szigorú rendezettséget. A szellemi és fizikai terek transzparensen, mégis elkülönítve olvadnak egymásba három jelentésréteget kialakítva: a filozófiai kategóriák, a társított szekciók és az iparművészeti szakmák rétegződése szerint. Az útvonalnak és a bejárásnak meghatározott logikája van. Egyfelől az anyag

KECSETI Gabriella: Gyász | Gabriella KECSETI: Grief
2020, drót, selyemfodor, 170x60 cm
Fotó: Kecseti Zsolt

legplasztikusabb és kézzelfoghatóbb formájától jutunk el a leginkább anyagmentes és elvonatkoztatott alkotásokig az elkülönült tereken keresztül, de egy szekción belül is érzékelhető ívet ír le a designtól az autonóm művészeti terjedő horizont. Az anyagtól az anyagtalanságba vezető út esszenciája a Műcsarnok apszisában kialakított önálló térben érinti meg a látogatót, ahol a gondolatiság a tárgyakban is testet ölt. Úgy gondolom, hogy ez a kurátori szemlélet a szakma képviselőit elgondolkodtatja, a laikus nagyközönség számára pedig egy izgalmas játékot kínál, hogy az alapvetően esztétikus tárgyakat egy filozófiai megközelítésben láthassák. A szalonnak véleményem szerint, akárhogyan is vesszük, elsősorban a nézőknek kell szólnia, a szakmai belső szempontok mellett egy külső vonzerővel is bírnia kell. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy 2022 az Üveg Nemzetközi Éve, ezért az első „kategória” kiemelt helyén az üveg lett. Azért, hogy ez a kiállításrész ne csupán az első szekció, hanem önálló, ha úgy tetszik, „fóktárlat” legyen, megkértem Balogh Eleonórárt, hogy társkurátorként állítsa össze ezt az anyagot szoros együttműködésben a Bohus–Lugossy Alapítvánnyal. Ők önálló programokkal is jelentkeznek a szalon során, így például a Pécsi Tudományegyetemmel együttműködésben egy kültéri üveginstalláció is készül, valamint mobilhűtéssel is felvonulnak, ahol az üvegyártás csodájával ismerkedhetnek meg a látogatók. A szalon ez által az együttműködés által az Üveg Nemzetközi Éve kapcsán rendezett legátfogóbb tárlattal is jelentkezik, ahol megismerkedhetünk a magyar üveg legfontosabb innovációival, történetének legjelentősebb alkotóival is. Ily módon ez a rész kissé elkülönül a többi szekciótól, bár így is szervesül a kiállítás egészébe.

– *Az interaktivitás és élményközpontúság megteremtésére milyen látogatóbarát ötletet sikerült megvalósítanod, ami a fiatalabb generációhoz is közelebb hozza a szalon műfaját?*

– Kitaláltam egy belső útmutatót, amit a „Kaland Játék Kockázat” lapozgató könyvek inspiráltak. A tárgyak mellett grafikus jelek kódolják, hogy melyik arisztotelészi kategória szempontjai érvényesülnek egy adott tárgy estében. Ha követi a látogató ezt, akkor a kezében lévő lapozgatható füzet segítségével a pöttyökből kialakított szimbólumrendszert beazonosíthatja a tárgyakkal, és részt vehet abban a szellemi utazásban, ami játékossága mellett nagyon mély gondolatokat is ébreszthet.

KEPPEL Márton
művészettörténész

(Közös tér. II. Ipar- és Tervezőművészeti Nemzeti Szalon
2022. Műcsarnok, Budapest, 2022. április 9. – szeptember 4.)

Mestermű I.

POLGÁRI ÉLETVILÁG ÉS KÉZMŰVESSÉG A MEGÚJULT LENCK-VILLÁBAN SOPRONBAN

Az épületről

Amikor Lenck Emil (1845–1898), a városszerte ismert soproni nagykereskedő 1892 nyarán először lépett be a Deák téri kertben két év alatt felépített, historizáló villájába, minden oka meglehetett az elégedettségre: a gyönyörű arányú, nagyszabású, pazar berendezésű új otthon tágas terekkel, napfényes szobákkal várta a feleségével és négy gyermekével beköltöző büszke tulajdonost. A német anyanyelvű, evangélikus család Szászországból települt be Sopronba a 17. század legvégén. A családi iratokban generációról generációra követhető a rendkívüli vagyon gyarapodása: sokrétű kereskedelmi tevékenység, megfontolt ingatlanügyletek és a prosperáló

biztosítóvállalat szakértő igazgatása mind hozzájárultak a sikerhez, a 19. század végére a család már több tekintélyes épülettel is bírt a városban.

Lenck Emil 1890-ben rendelte meg a villa terveit Otto Hofer (1847–1901) soproni származású bécsi építésztől. Nem sokáig élvezhették azonban a villa és a park nyújtotta örömeiket: a Soproni Építő- és Földhitelbank bukása után a családi üzlet is megbukott, így kénytelenek voltak bérbé adni a csak pár évvel korábban belakott otthont. A bérlők az itt katonáskodó Schaumburg-Lippe Frigyes herceg (1868–1945) és felesége, Lujza dán királyi hercegnő (1875–1906) voltak, akiket a trónörökös, a későbbi VIII. Frigyes dán király (1906–1912) több alkalommal is meglátogatott, nem kis izgalmat hozva ezzel a város életébe. A felszámolás

A soproni Lenck-villa bejárata. Az épület tervezője: Otto HOFER | Entrance of the Lenck villa in Sopron. Architect: Otto HOFER | 1890–1892

Fotó: Rombai Péter / RepeszTech

alatt álló cégtől az egykori Lenck-villát 1907-ben „Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város Régészeti Társulata” vásárolta meg kultúrpalota – ma úgy mondjuk: múzeum – céljára. Az 1913-ban megnyílt kiállítás akkoriban a városi múzeum teljes gyűjteményének kincseivel várta a látogatókat – nem véletlen, hogy a Soproni Múzeum munkatársai egymás közt ma is csak „Anyaház”-ként emlegetik az épületet –, 1987 után pedig kizárólag a néprajzi gyűjtemény bemutatóhelye lett. A kétezres évek derekán életveszélyessé nyilvánított épület 2018-ban megkezdődött átfogó rekonstrukciójának gyümölcse az új állandó kiállítás megnyitásával ért be teljesen.

Egymást erősítő ellenpontok

2020. október 8-án tárta ki újra kapuit a látogatók előtt a Lenck-villa. A *Mestermű – Polgári életvilág és kézművesség a 19. század végi Sopronban* című állandó néprajzi kiállítás nyitását a Soproni Múzeum négyéves előkészítő munkája előzte meg, hogy szakmaiságában kifogástalan és a modern látogatói igényeket élménygazdag módon kielégítő tárlat fogadja majd az érdeklődőket. A belsőépítészeti terveket a Narmer Építészeti Stúdió készítette el, Bihary Sarolta vezető tervező irányításával.

A kiállítás több szempontból is határterületet képez. Az ellenpontokat szálakkal összekötve a történelem és fikció,

A soproni Lenck-villa parkja a szökőkúttal | Park of the Lenck villa in Sopron with the fountain
Fotó: Rombai Péter / RepeszTech

Részlet a télikert üvegajtájáról a soproni Lenck-villában.

Kiállításstervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta

Detail of the glass door of the winter garden in Sopron's Lenck villa.

Exhibition designs: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY

Fotó: Tóth Richárd

A soproni Lenck-villa étkezője. Belsőépítészeti tervek: >

Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész:

BIHARY Sarolta | Dining room of the Lenck villa in

Sopron. Interior design: Narmer Architecture Studio,

leading designer: Sarolta BIHARY

Fotó: Tóth Richárd

a néprajz és helytörténet, hiteles gyűjteményi anyag és sok-sok játék, kiállító- és közösségi tér mintegy élő szövetet alkotva egymást erősítik a tartalom átadásában. Mára már alapvetésnek számít ugyanis, hogy egy látogatóbarát múzeum működéséhez elengedhetetlenek a szakmai együttműködések, és a múzeumnak a közvetlen környezetével ápolt élő, párbeszédre alapuló kapcsolata.

Történelem és fikció, avagy Hofmann Liza férjhez megy

Az alkotók már a kiállítás koncepciójának megalkotásakor szembesültek azzal a furcsa feszültséggel, amit a historizáló villaépületbe tervezett néprajzi anyag látványa kelthet a látogatóban. A látszólagos ellentmondás feloldására kerettörténetet találtak ki: a villába képzeletben egy nagypolgári családot költöztettek, akik bár hangsúlyozottan nem azonosak a Lenck családdal, de körülményeik nagyon hasonlóak. Hogy miért nem a Lenck családot? Az elképzelt történet szálát kedvükre alakíthatták olyan irányba, amely minél színesebb képet fest a 19. század végi Sopron hely- és művelődéstörténetéről, a családtagok szubjektív megszólalásai pedig közel hozzák őket a mai kor emberéhez – egy valós történelmi család esetében ekkora szabadsággal nem rendelkeztek volna.

A meseszerű történet 1892-ben zajlik, a soproni borkereskedő Hofmann Gusztáv nagyobbik gyermeke, Liza frigyre készül lépni a komáromi származású huszártiszttel, Szőnyi Ágostonnal. A Hofmann család apraja-nagyja és személyzetük mindent megtesz, hogy a nagy nap a lehető legfényesebben és zökkenőmentesen folyhasson, a szükséges kellékek beszerzéséhez pedig sorra látogatják a város kézművesműhelyeit. A földszinten kialakított, a helyi kézművesipart enteriőrészletekben ábrázoló műhelyekben maguk a családtagok rendelnek és vásárolnak, miközben a mesterségekkel kapcsolatos személyes emlékeiket, élményeiket és véleményüket is megosztják a látogatókkal, míg a pincszinti műhelyekbe, valamint a vásárba és a kocsmába a személyzetet kísérelhetjük el. A személyzet feladataiban szerepkártyák segítségével vállalhatunk részt, azok végpontjait az egyes műhelyekben megtalálva tekinthetjük elvégzettnek a teendőket.

A kerettörténetet rövid kosztümös filmek illusztrálják, illetve a kiállításvezető füzetül is szolgáló „Régi Újság”, amely a 19. század végi napilapok szerkesztési sajátosságait és stílusát követi. A lap amellet, hogy bemutatja az épület két szintjének térképét, ízelítőt ad a korabeli Sopron híreiből, kulturális életéből, mindennapjaiból, és segít közelebről is megismerni azt a Hofmann családot, amelynek családi ünnepéhez kapcsolódhat a kiállítás

A céhes terem a soproni Lenck-villa Mestermű kiállításán (részlet). Belsőépítészeti tervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta
The room of guilds at the 'Masterpiece' show in the Lenck villa in Sopron. Interior design: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY
Fotó: Tóth Richárd

bejárása során a látogató. A mindkét kiállítási szintet alaposan végigjárók pedig akár rá is bukkanhatnak a családfő elveszett szemüvegére, amelynek megtalálásáért az újsághirdetés magas jutalmat ígér.

Néprajz és helytörténet

„...polgári életvilág és kézművesség...” A kiállítás címében is hordozza azt a kettősséget, amely tartalmilag újszerűvé teszi. A Soproni Múzeum gazdag néprajzi gyűjteménye párhuzamosan válik megismerhetővé azzal a polgári közeggel, amellyel a saját korában is összefonódva élt. Bár a néprajzot és a polgári művelődéstörténetet kiállításban ritkán vonjuk egymás mellé, a két világ itt izgalmasan elegyedik egymással. A néprajzi anyag túlsúlya a rendezői koncepcióban vitathatatlan és a befogadó számára is egyértelmű, apró utalások azonban mindvégig színesítik a tárlatot. A cipésznél a csizmadiaműhely szerszámai, félkész és kész csizmái mellett báli cipők is helyet kaptak, onnan pedig gondolatban már csak egy lépésre vagyunk a kitalált esküvői történet lakodalmi mulatságról ábrázoló örömanyjától – a látogatók pedig meglepetten és örömmel veszik észre a jelzésszerűen vitrinbe helyezett táncrendeket. A kalaposműhelyben a rábaközi népviselet díszes pörge kalapja és a cylinder egymás mellett készülnek. A harkai

kármentős kocsmában jóskártya másolatával játszhatnak az érdeklődők, a vásári árusok között pedig külön kis vitrinben mutatnak be válogatást azokból a pénzermékből, amelyekkel a különböző korokban fizethettek elődeink Sopronban (vagy Scarbantiában) Claudius császár bronz sestertiusától I. Ferenc József magyar királyi váltópénzéig.

Ezer műtárgy és sok-sok játék

A Soproni Múzeum néprajzi anyagának páratlan gazdagságát vonultatja fel a kiállítás. A több mint ezer kiállított műtárgyat a múzeum restaurátorai aprólékos gonddal készítették fel a kiállításra, közülük néhánynak – mérete miatt – az épületbe juttatása is komoly logisztikát igényelt: ilyen volt a villa egykori, pincszinti konyhájában felállított csapodi szárazmalom, vagy a szintén pincszinti mosókonyhába kerülő szőlőprés.

Bár nem műtárgyak, de komoly dokumentumértékkel bírnak a műtárgy-rekonstrukciók és másolatok. A német szabók termében például hat ruharekonstrukciót láthatunk (Berzsenyi Krisztina tervei), amelyeken lépésről lépésre követhető végig a nyugat-európai divattörténet a 18. század végétől a 19–20. század fordulójáig. A kalaposok termében felpróbálható kalapmásolatok, a szárazmalomban működő makett várja a látogatókat.

Pincszinti folyosó utcarészlettel a soproni Lenck-villa Mestermű kiállításán. Belsőépítészeti tervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta | Corridor at cellar level with street detail at the 'Masterpiece' exhibition in Sopron's Lenck villa. Interior design: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY
Fotó: Tóth Richárd

A soproni Lenck-villa átriumának mennyezete | Ceiling of the atrium of Sopron's Lenck villa
Fotó: Tóth Richárd

A német szabók terme ruharekonstrukciókkal a soproni Lenck-villa Mestermű kiállításán. Belsőépítészeti tervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta. Jelmeztervező: BERZSENYI Krisztina | The room of guilds at the 'Masterpiece' show in the Lenck villa in Sopron. Interior design: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY. Costume design: Krisztina BERZSENYI
Fotó: Tóth Richárd

Keskeny a határ a másolat és a játék között, könnyen átléphetünk rajta, ahogy arra a múzeumpedagógia is csábít. A cél a gyermekek és felnőttek kiállításba való bevonása. Szinte minden teremben találunk egy-egy lehetőséget az interaktivitásra, gyakran hívják játszani a kiállításban járókat. A céhes teremben mágneses memóriakártyával gyakoroltatják a céhjelvények megjegyzését, a gombkötő műhelyben a padlómatricán szétgurult gombok megkeresésére buzdítják a látogatót, a képfestőnél papírra pecsételhetőek a minták, a cipésznél a családtagok cipőit kell megkeresni. A játékok sora folytatódik a pinceszinten is, ahol a borospincében interaktív fal várja a soproni bor iránt érdeklődőket. A 3,5 méter széles falra Heimler Károly művének, a *Sopron topográfijának* (1936) dűlőneveket is feltüntető térképmelléklet-részletét kasírozták, tíz kinyitható ablakkal. Az ablakok a múzeum fotótárából származó, szőlő- és borkultúrához kapcsolódó, tematikusan gyűjtött képekre nyílnak, és izgalmas érdekességekkel szolgálnak többek közt szőlőfajtákról, babos ételekről, kereskedelmi útvonalakról és szüretéről. A pinceszint legnagyobb egybefüggő terében a soproni vásárok világába kapunk betekintést. A mézeskalácsos és a viaszműves, a fazekas és a faesztergályos műtárgystandjával szemben egy játékstand várja a játszani vágyókat. A sátoros pult mögötti kosarakban filcből varrt zöldségek, gyümölcsök és más piaci finomságok kínálják magukat árusításra és megvételre, egy kidolgozott szerepjáték pedig segít eligazodni a piacok mindennapjait egyre kevésbé ismerő fiatal generáció számára ebben az izgalmas forgatagban.

Kiállító- és közösségi tér

Az évtizedekig üresen álló Lenck-villa fájó hiányérzetet keltett a soproniakban, nem csoda hát, hogy az épületrekonstrukció első jeleinek feltűnésétől a megnyitóig számos kérdést kapott a múzeum az újranyitással kapcsolatban. A kiállítást létrehozó szakmai csoportot mindvégig inspirálta a villa látogathatóságára várakozó közösség, nem véletlen tehát, hogy már a tervezéskor gondoltak a majd az épületben és a parkban szívesen időzőkre.

A villa nagypolgári étkezője – a télikerttel együtt – a kiállításban a 19. századi viselkedéskultúrából hivatott ízelítőt adni. Az étkező központi eleme egy hosszú asztal, abroszán a puszta grafikai elemként megjelenített étkészlet minden darabja az iparművészeti gyűjtemény fotómásolata, a székek körben szintén a múzeum saját, ónémet bútorainak másolatai – fehér színben, hogy egyértelművé tegyék azok installáció voltát. Az asztalon korabeli menükártyák, receptek és az étkezési

kultúrával kapcsolatos illemszabályok bővítik a látogatók gasztrotörténeti ismereteit. Mindezen installáció, mivel csupán másolat, rövid idő alatt elbontható, hogy teret adjon koncerteknek és könyvbemutatóknak, esküvőknek és közösségi rendezvényeknek, ahogy erre igen gyakran sor kerül.

A soproni Lenck-villa átriumának részlete a *Mestermű* című kiállítás bevezető molinójával. Belsőépítészeti tervek: Narmer Építészeti Stúdió, vezető belsőépítész: BIHARY Sarolta | Part of the atrium of Sopron's Lenck villa with the introductory banner of the exhibition titled 'Masterpiece'. Interior design: Narmer Architecture Studio, leading designer: Sarolta BIHARY
Fotó: Tóth Richárd

A villa 130 éves parkja gazdag növényzetével, impozáns szökőkútjával és hangulatos sétaútjaival önmagában is vonzerővel bír. Ha hozzávesszük a park kőfalán elhelyezett barokk sírkökiállítást, mely 2007 óta várja az érdeklődőket, nem csodálkozunk az itt időzők számán. A múzeum azonban azokat is próbálja becsalogatni, akiket mindez még nem vonzana a kapukon belülre. Tavasztól őszig nyugágyakat helyeznek ki; társasjátékok, piknikplédek és bőséges piknikkosarak bérelhetőek, ingyenes szabadtéri koncertek, hangversenyek és filmvetítések színesítik a kínálatot. Természetvédelmi projektek is kapcsolódnak a helyhez: 2021-ben elnyerte a Madárbarát kert megtisztelő címet, rovarhotele és méhlegelője pedig tovább gazdagítja a park élővilágát.

SZLAVKOVOSZKY Mariann
kurátor, Soproni Múzeum

(Mestermű. Polgári életvilág és kézművesség a 19. század végi Sopronban, állandó kiállítás. Lenck-villa – Soproni Múzeum, Sopron)

A cikk második részében, amit következő lapszámunkban tervezünk megjelentetni, a gyűjtemény néhány darabját mutatja be Csiszár Attila, a kiállítás kurátora.

Üveg hat főre

BORKOVICS PÉTER, HEGYVÁRI BERNADETT, LÁSZLÓ KYRA,
MELCHER MIHÁLY, SIPOS BALÁZS ÉS SMETANA ÁGNES
SZENTENDREI KIÁLLÍTÁSA

2022-ben, az Üveg Nemzetközi Évében, több hazai üvegművészeti kiállítás és esemény megrendezésére számíthatunk. A Szentendrén ez év februárjától látogatható *Üveg hat főre* című kiállítás is ezt a várhatóan sokszínű programot gazdagítja, előkészítése azonban ettől függetlenül kezdődött el. Az eredetileg 2021-re tervezett tárlat ötletét egy korábbi textilművészeti kiállítás sikere és tanulsága adta. Tíz évvel ezelőtt, 2012-ben szintén Szentendrén, a Barcsay Múzeum egyik termében nyílt meg az a *Textil hat főre* című csoportos tárlat, amelyre hat szentendrei, illetve a közelben alkotó textilművész kapott meghívást. Az eltérő szemléletmódu, a különféle technikákkal és anyaghasználattal kivitelezett kompozíciók rendkívül jó összbnyomást keltettek, és a különbözőségek elősegítették

az egyedi karakterjegyek, kifejezésmódok, ugyanakkor a hasonlóságok megragadását.

Ennek analógiájára most is hat, immár az üvegművészek középgenerációjához tartozó alkotóművész kapott felkérést a részvételre. Nem volt sem technikai, sem tematikai megkötés, inkább csak a kiállítótér adottságait figyelembe véve, művészenként két-három műtárgy bemutatását ajánlottuk. A különféle településeken – Szentendrén, Csobánkán, Tápiószecsőn, Mányon – alkotó művészek, Smetana Ágnes, Melcher Mihály, Hegyvári Bernadett, Sipos Balázs, valamint a budapesti műteremmel rendelkező Borkovics Péter és László Kyra többnyire a legújabb, most először látható vagy az elmúlt pár évben készült alkotásait állította ki.

Eltérő látásmód, eltérő technika jellemzi munkásságukat, a közös mindannyiukban az üveg iránti elkötelezettségük. A hagyományos fúvott üvegek mellett munkásságukban példát találhatunk öntött vagy formába olvasztott, illetve rogyasztott üvegre. Az ihlető forrásuk is változatos: a természet közvetlen élménye, tudományos rendszerekhez való igazodás, különféle formakapcsolatok, személyes monológok, művészettörténeti parafrázisok egyaránt megjelennek a műalkotásokban. Ez a spontán szerveződés, mint ahogy a kiállítás címe is egy lazán szerveződő vacsorameghívást idéz meg, eddig kevésbé észlelt összefüggésekre, érdekesebb gondolatátársításokra, kérdésfelvetésekre adhat alkalmat, ezzel is utat engedve egy szabadabb, kötetlenebb párbeszédnek művek és alkotóik között.

Van már elég rálátásunk arra, hogy értelmezni próbáljuk azt, vajon mit jelent ma Magyarországon az üvegművészek középgenerációjához tartozni. Ide azokat az alkotókat sorolhatjuk, akik az üvegesek nagy nemzedéke és a fiatalabb, jelenleg a harmincas éveikben járó művészek között foglalnak helyet.

BORKOVICS Péter: Levendula | Péter BORKOVICS: Lavender
2022, összeolvasztott színes síküveg lapok, melegen formázva,
csiszolt, polírozott, 40x41x4 cm (fémtalapat nélkül)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

Pályakezdésük az 1980-as és 1990-es évekre tehető, és elődeik vagy tanáraik nyomán még kötetlenebbül, a műfaj hagyományos kereteit újjáértelmezve vagy teljesen elszakadva azoktól foglalkozhatnak az üveggel. Sokat köszönhetnek az elődök, a nagy generáció által képviselt szellemiségnek, azoknak a művészeknek, akik először kezelték szobrászati médiumként az üveget. Ennek időszaka a főiskolai üveg szak megalapításának évéig, 1965-ig nyúlik vissza. Tanár és tanítvány együtt ismerkedett az anyaggal, a főiskolai műhely pedig fontos központtá vált nemcsak az ekkor pályakezdő, és nem sokkal később nemzetközileg is elismert, hanem az utánuk jövő művészek számára.

Az azóta eltelt időszakban a hazai üvegművészet szemléletében egyre nyitottabb és sokszínűbb lett, az intézményesülés, a kollektív szerveződések, az oktatás tekintetében is megerősödött, emellett nemzetközi díjak és vásárlások jelzik a magyar művészek határon túli sikereit. Az 1990-es évek elején megalakult a bárdudvarnoki Üvegművészeti Alkotótelep, 1996-ban pedig a Magyar Üvegművészeti Társaság. Az egykori alapítók és szervezők munkájának eredményeként kezdhettek járni a fiatalabb művészek Bárdudvarnokra és az itt rendezett nemzetközi üvegszimpoziumokra. A mostani középnemzedék tagjai közül többen egykori tanáraik mellett kaptak katedrát, és idővel elismert egyetemi oktatókká váltak.

BORKOVICS Péter: A rejtett háromszög | Péter BORKOVICS: The hidden triangle
2022, összeolvasztott színes síküveg lapok, melegen formázva, csiszolt, polírozott, 40x38,3x2,5 cm (fémtalapzat nélkül)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

HEGYVÁRI Bernadett: Triptychon | Bernadett HEGYVÁRI: Triptych | 2022, fúvott üveg, akril, fa, egyenként: 76x34x12 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

Tágabb kitekintéssel, a művészgenerációk közötti párbeszédet reprezentálja Melcher Mihály egyik kiállított kisplasztikája, amely a 2016-ban elhunyt szentendrei művésznek, Deim Pálnak állít emléket. Számos méltatója szerint Deim Pál az utolsó olyan alkotó volt, aki egységben látta a szentendrei művészetet, és ennek következtében összekötő szerepet töltött be a fiatalabb és az idősebb nemzedék között. Az üvegplasztika a deimi életmű egyik emblematikus elemét, a bábút, valamint a végtelent jelképező, az ég felé növekedő oszlopot emeli hangsúlyos motívummá.

Az eredetileg festőként induló Melcher Mihály az üveg anyagának rejtettebb tulajdonságait kiaknázva korábbi alkotói periódusában tömör plasztikákkal foglalkozott, amelyeknek sejtelmesen áttetsző belsejében metafizikus hatású terek tárultak fel. Újabb alkotásaiban különböző és erőteljes színű egzakt alapformák egymáshoz illesztésével és egymást átható formarendszerével hoz létre külön univerzumot. A filozofikus felfogás mellett azonban a humor is felbukkan Melcher munkásságában. A *Tojástörő* című, különféle részelemekből összeállított kisplasztikájának mérnöki szerkezete és funkcionális haszna csak jelképes, mivel a mechanikus gépezet nem hozható működésbe: maga a szerkezet legalább annyira

törekény, mint aminek törésére megtervezték. Melcher Mihály formába olvasztott vagy ahogy ő nevezi, „zömített” üvegeivel rokon Sipos Balázs technikája. A castinggal vagy formába öntéssel azonban az üveg belseje még tisztábbá válik, és ez a plasztikák tartalmi részét tovább gazdagítja. Az üveg belsejének láttatásával az optikai és a fizikai valóság egyenrangúvá válik: ami kívülről pozitívnak látszik, az valójában negatív forma. A korábbi, kétalakos változatot most az egy női alakra koncentrááló legújabb, *Forró fürdő II.* című plasztika követi, amelyben jól kivehetőek a kerek kádban felhúzott térdekkkel ülő figura kerekded formái. Az üvegtárgy ugyanakkor dobozplasztika, amelynek női felsőtestet ábrázoló felső része leemelhető, és ennek következtében a feltáruló belső tér, a különböző nézőpontokból szemlélt negatív és pozitív formák plasztikailag további izgalmas dimenziókat tartogatnak.

Sipos Balásznak a kiállításon szereplő két másik munkája díjplasztikai munkásságához kapcsolódik. Még az Ajkai Üveggyárban töltött időszakához kötődik a Prima Primissima díjplasztika üvegváltozatának kis szériás kivitelezése. Ennek továbbgondolása a lila-fehér csíkos, unikornis-plasztika, amely a kiállításrendezés során véletlenszerűen került egy korábbi, függőleges, lila-

kék-zöld csíkozású üveghasáb elé. A két szobor így talált egymásra, és most egy alkotásként értelmezve maradt egymás mellett. A telt testű, tömör, átlátszatlan állatszobor előképéül az i. e. 3–2. évezredi, Indus-völgyi civilizációból megmaradt pecsételő ábrázolásai szolgáltak. A 2021-ben először átadott Fonogram-díj különleges színvilága köszön vissza a másik, szintén most első alkalommal bemutatott, több részből álló, szabályos, hasáb alakú plasztikán, melynek közepén egy négyágú, sárga csillagalakzat vonja magára a figyelmet.

Smetana Ágnes és Borkovics Péter munkásságának összehasonlítása jó példa annak szemléltetésére, hogy ha kitapintható is a hasonló érdeklődés, az egészen más irányba, eltérő szellemiségű műtárgyak megalkotásához vezetheti a művészeket. Mindkettejük esetében a természet megfigyelése a közös vonás. Amíg Smetana Ágnesnél a teremtett világ közvetlen szépsége, addig Borkovics Péternél a természeti jelenségek módszeres vizsgálata hatott inspirálóan. Smetana Ágnes üvegvázáinak formaképzését a természettel teljes összhangban való életforma alakítja. Nemcsak az organikus formavilág, hanem az üveg felületén áttetsző fény által életre keltett egymásba olvadó színek a természet megidézése mellett hangulatokat, érzelmeket ébresztenek. Ezzel párhuzamosan Smetana Ágnes

mindig is izgatta olyan új kifejezési módok keresése, amik megőrzik alkotójuk karakteres stílusjegyeit. Ennek tekinthető az a függesztett installáció, amellyel a művész a rá jellemző életbölcsessel és iróniával a privát szférába is behatoló érzelmi tetszésnyilvánítás hétköznapi gyakorlatát, a lájkolást helyezte középpontba. A 2021-ben rendezett eucharisztikus kiállításon bemutatott alkotásának, részlemeinek, a fúvott szívvirágoknak most új értelmezést adott. A mennyezetről egymástól eltérő magasságban lelógatott fúvott szívvirágok a mobilkészüléken a tetszést kifejező szívecskek egymás utáni felszállását imitálják. Az életünk privát szférájába is behatoló, a közösségi médián megjelenő kommunikációs forma mellett Smetana Ágnes egy másik, visszafogottabb életfelfogást is jelképesen elénk tár. A frízszerűen egymás mellé rendezett üvegtestekbe kapaszkodó, finoman áttetsző, szelíden a napfény felé nyújtózkodó sárga tulipánokból álló kompozíció az installációval közös térbe került.

Borkovics Péter a természeti jelenségekhez hasonló rendszert fedezett fel az üvegen és annak állapotváltozásában, gondolkodására hatottak a matematikai és a világegyetem keletkezésének elméletei. Megfigyelte, majd modellezte az üveg belsejében zajló fizikai folyamatokat, és a folyékony, majd a megdermedő üveg

LÁSZLÓ Kyra: Csöndszoba | Kyra LÁSZLÓ: Room of silence | 2021, rogyasztott üveg, 68x109x2 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

^
LÁSZLÓ Kyra: Érkezés | Kyra LÁSZLÓ: Arrival
 2021, rogyasztott üveg, 91,5x36x9 cm
 Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SMETANA Ágnes: Lájkolom, installáció | Ágnes SMETANA: I like it,
 installation | 2021–2022, fúvott üveg, fém
 Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SIPOS Balázs: Forró fürdő II.
Balázs SIPOS: Hot bath II
2022, casting, üveg, 27x18x18 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi
Centrum, Szentendre

SMETANA Ágnes: Bioritmus
Ágnes SMETANA: Biorhythm
2021, fúvott üveg, 17x14x 6 cm,
16x16 x7 cm, 15,5x13x6 cm,
15x15x7,5 cm

Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum,
Szentendre

állapotváltozását plasztikai témává emelte. Az olvasztott síküveg lapok belsejében megidézett körkörös örvénylő mozgások egyrészt konkrét természeti, ugyanakkor galaktikus jelenségekre utalnak, másrészt láttatni engedik, ahogyan az alkotói gesztus megváltoztathatja az üveg olvadásának, majd visszadermedésének természetes folyamatát. Borkovics Péter újszerűen értelmezte azt a régi keletű gondolatot, mely szerint az alkotómunka és a természet erői egymáshoz hasonlóan teremtő erejűek.

Saját élmények, belső monológok kifejezéséhez alkalmasabb anyagot nem is találhatott volna László Kyra. Az átlátszatlan rogyasztott üvegeképei a mögötte lévő világnak csak az elmosódott formáit engedik érzékeltetni, és ezáltal jelképesen is kifejezik azt, hogy a külső világ, illetve mindaz, amit megtapasztalunk abból, a saját belső világunk szűrőjén keresztül jut el a tudatunkig. Az üveg

áttetsző tulajdonsága és rétegzettségé szimbolikusan így épül be a mű magasabb szintű eszmeiségébe. Az üvegobjektken László Kyra belső világa tárul elénk az általa kedvelt geometrikus alakzatokból szerkesztett képzetben és néhány alapvető, a külső és belső tereket jelző motívummal, ablakkal, nyíló ajtóval, székkal, lépcsősorral. A kinti és a benti világ közötti határt az ablak jelképezi, mégis a két világ közötti kapcsolat fókusza maga az ember, akinek belső világában értelmeződnek az észlelt dolgok. László Kyra üvegablakai, amelyek egyaránt lehetnek nyílászárók díszei és autonóm értékű képek, egyszerre jelképezik az ablaknak ezt a sokértelmű jelentését.

Ehhez hasonlóan Hegyvári Bernadett is zseniálisan él a kétdimenziós festmények ábrázolásbeli lehetőségeivel és korlátaival. A korábbi *Kék csendéleten* a festmény és az eléje helyezett valóságos üvegcsendélet a trompe l'oeil műfaját

SIPOS Balázs: Objekt 1–2. | Balázs SIPOS: Object 1–2 | 2022, casting, üveg, 25x43x10 cm (Unikornis), 48,7x24x4,2 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

értelmezi újjá. Az érzékelést is megtévesztő valóság-hű ábrázolás helyett valódi üvegtárgyak jelennek meg. Az üveg felületén visszaverődő fények is valóságosak, amelyeknek minél hűségesebb megfestésére oly nagy figyelmet szenteltek – többek között – a 18–19. századi holland csendéleteken. Legújabb alkotásán háttérként szintén saját festményét használja. A *Triptichon* egyes elemeire erősített három különböző csendélet-csoport a lakótér egyes tereit – konyha, étkező, nappali – idézi meg, és az azokba bevetülő

éles nappali fények, illetve árnyékban maradt részek éles kontrasztja a geometrikus szerkezetű festményhátterben tűnik elő. Hegyvári Bernadett ugyanakkor megint elénk tárja annak abszurditását, hogy a festett csendéleteken a felülnézetből ábrázolt tárgyak látványa nem hat idegenül, de ha ezt valóságos üvegtárgyakkal tesszük, akkor az megzavarhatja megszokott látásmódunkat.

MELCHER Mihály: Tojástörő | Mihály MELCHER: Egg breaker
2014, formába olvasztott, csiszolt üveg, 38x36x17 cm (magántulajdon)
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

MELCHER Mihály: Hommage à Deim Pál
Mihály MELCHER: Hommage à Deim Pál
2021, formába olvasztott, csiszolt üveg, 41x18x14 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

SIPOS Balázs: Objekt | Balázs SIPOS: Object
2022, casting, üveg, 28,5x18,3x5 cm
Fotó: Deim Balázs / Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

A hat üvegművész alkotói fantáziáját reprezentáló műalkotások megközelítése, értelmezése eddig is izgalmas összefüggésekre világított rá, és ez tovább folytatható új szempontokkal és más művészek munkáinak bemutatásával. A Ferenczy Múzeum tárlata nemcsak alkalmat teremtett új műtárgyak kiállítására, hanem a megszokottól eltérő nézőpontok felvetésével hozzájárulhat a kortárs magyar üvegművészet feldolgozásához.

BODONYI Emőke
művészettörténész, a kiállítás kurátora

(Üveg hat főre. Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2022. február 25. – május 29.)

Élettel telített tárgyak, autonóm műalkotások és első tárgyalakotó kísérletek

A 2021-BEN KOZMA LAJOS KÉZMŰVES IPARMŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJAT NYERT MŰVÉSZEK MUNKÁI

A Kozma-ösztöndíjasok beszámoló kiállítását mindig nagy figyelem kíséri, ami idén fokozottan érvényesült, hiszen két évfolyam bemutatkozása is elmaradt az utóbbi két évben. Az idei tárlaton ezért a 2020-as és a 2021-es év ösztöndíjasai együtt vettek részt. Lapunk 2020/4. és 2021/5. számaiban a szerző bemutatta a kiállítási lehetőséget nem kapott alkotókat és munkáikat.

A pályázati kiírásnak megfelelően 2021-ben is tíz fiatal kézműves iparművész kapott lehetőséget arra, hogy egy teljes éven át új anyagokkal, formákkal, technológiákkal kísérletezzen, kibontsa és megvalósítsa valamely régebb óta dédelgetett vagy újonnan körvonalazódó ötletét, és eladható tárgykollekcióvá vagy autonóm műalkotássá fejlessze. Valamennyi ösztöndíjas nagyon hasznosnak ítélte a kutatás, tervezés, kivitelezés során szerzett új ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat, és arra törekedett, hogy innovatív értéket teremtsen.

STROHNER Jázmin Szonja: Háromrészes kerámia éthordószett fafedővel
Jázmin Szonja STROHNER: Three-part ceramic dinner-carrier with wooden lid
2021, samottos agyag, égerfa fedő, bőr/gumi pánt, a tálak átmérője: 18 cm
Fotó: Strohner Jázmin Szonja

Berecz Vandát a Covid-19-világjárvány leküzdésére bevezetett korlátozások mindennapjainkra gyakorolt hatása ösztönözte arra, hogy Kozma-ösztöndíjasként olyan új termékcsomagot készítsen, mellyel hozzájárul az otthon végezhető kreatív munka iránt megnövekedett igény kielégítéséhez, egyúttal saját tervezőművészetének a fejlődését és üzleti tevékenységének a fejlesztését is szolgálja. Az Udemy, Skillshare, Domestika és más külföldi internetes oktatói kurzuskínálatokat elemezve szisztematikus munkával megalkotta új tárgykollekciójának – bőrtáskák és egyéb tárgyak – prototípusait, felépítette és elindította saját online üzletét a Sendmade portálon, ahol több fiatal művésszel együtt DIY- (do it yourself: csináld magad) csomagokat kínál megvételre és otthoni kivitelezésre. Magas művészi színvonalú, korszerű megjelenésű, jól használható és környezetbarát bőrtárgyainak minden egyes darabját méretre szabva – „lapra szerelve” –, a megvalósításhoz szükséges szerszámokkal és kellékekkel együtt lehet megvásárolni, otthoni megvarrásukhoz, alkotása „befejezéséhez” az online portálon elérhető oktató videófilmeket is készített.

Az első táskát, amit még két eltérő színű bőrből tervezett (*Duplo*), az ösztöndíjpályázat előtt elkészítette, és e táska DIY-csomaggá alakításának tapasztalataira alapozva építette fel új termékkínálatát. A DIY-csomagokhoz készített videófilmekben részletesen bemutatja, hogyan kivitelezze a vásárló a méretre szabott bőrdarabokból a művész által tervezett, magas színvonalú öltözkékiegészítőt,

és más tárgyat. Az egyszerű geometrikus elemekből szerkesztett, többnyire háromdimenziós, plasztikus testekként megjelenő, látványos, és egyéni megjelenést biztosító, kis és közepes méretű kézitáskák, hátizsák, totebag, tolltartó és bőr táskabojt termékcsomagjához készített oktatófilmjeiben egy-egy új technikát is megtanít, hogy olyan bőrdíszműves-alapismeretekhez juttassa vásárlóit, melyek elsajátításával képessé válhatnak saját elképzeléseik korszerű formában való megtervezésére és kivitelezésére is. Ez a módszer különösen hatékony a művész designtárgyainak használata iránti szélesebb érdeklődés felkeltéséhez, és a vásárlók, érdeklődők esztétikai érzékenyítéséhez!

Berez Vanda ösztöndíjas munkájában mintaértékű a rendszerben való gondolkodás, a legapróbb részletekre kiterjedő alaposág, a konzekvens építkezés, az igényes tárgytervezés, a design-tárgykollekciónak darabjainak átgondolt megválasztása, a DIY-csomag hiánytalan összeállítása, a lapra szerelés precíz kivitele, az oktató videófilmek célirányos felépítése, ismeretanyagának könnyű elsajátíthatósága, és maga az online üzleti modell felépítése és gyors elindítása is.

Ugyanez a professzionalizmus jellemzi Gspann Zsuzsanna munkásságát is, aki 2021-ben harmadszor nyerte el a Kozma Lajos-ösztöndíjat. Ez idő alatt mindvégig a rétegelt bambuszlemezről készíthető intarziamentás táskák érdekelték. Az első évben sokféle kísérletet végzett, kétféle anyagot használt (bambuszlemez és bőr), és több, egymástól eltérő hatású és vonalszerkezetű vésett mintát hozott létre. Az anyag mozgatásával keletkező térbeli formák és a táskák felületének egy részén vagy a táskák egészén megjelenő mintázatnak a formára gyakorolt hatása érdekelték. Kutatási tapasztalatait összegezve innovatív értékű táskaegyüttest hozott létre. A második évben az intarziamentatervvezés tökéletesítése és újabb táskafarmák létrehozása, valamint a forma és a minta szerves kapcsolata foglalkoztatta. A technológia továbbfejlesztésével új táskakollekciót és az anyag szerkezeti sajátosságaival összehangolt, egyedi mintarendszert alkotott.

2021-ben a minta és a táskafarma tökéletes összhangjának magasabb szintjére törekedett. A táskatervezést követően simára csiszolt gipsz táskamodellt készített, melynek plasztikus elemeiről vákuumformázással műanyag héjakat állított elő, és azokat használta mintatervezésre. A táskák térbeli alakja, oldalainak szögletes vagy íves elhajlása adta az ötletet a szabályos négyzetrácsba illesztett geometriai minták organikus és aszimmetrikus alakításához. A kísérletsorozat fontos eredménye egy hullámmozgásból eredeztetett új minta- és térbeli rendszer.

Az elkészült táskatípusokat minimalista forma és a belőle következő, változatos minta szerves egysége

jellemzi. A minta belesimul az új téri rendszerbe, és különféle kontrasztokat keltő ritmusokat generál. Gspann Zsuzsanna elérte azt, amit a legnagyobb formatervezők: az elegancia és szépség külső és belső természetes összhangját, és hogy minden egyes táskája önmagában kiemelkedő művészi teljesítmény. Táskáiról elmondhatjuk, hogy nemcsak nagyvonalúak, kivételesen szépek, elegánsak, korszerűek, tartósan használhatók és környezetbarátok, hanem új igényeket is generálnak használóikban.

BEREZ Vanda: Tolltartók a DIY-termékkollekcióból a Sendmade online platform számára | Vanda BEREZ: Pen-boxes from the DIY collection for Sendmade online platform | 2021, bőr, bőrdíszműves-technika
Fotó: Berez Vanda

Hegedűs Fanni Johanna kis példányszámban gyártandó, kevés darabból álló, két egyedi kisbútorcsaládot tervezett és kivitelezett, amelyek egymással jól kiegészíthetők. A művész fő alkotói célja az ismert, hagyományos bútortípusok újragondolása, egyedi formákká alakítása és visszaemelése a mai tömeggyártott bútorok által uralt lakáskultúrába.

Az egyik bútorcsaládjának alapanyaga tölgyfa, a másiké diófa – mindkettő őshonos tömörfa-fajta Magyarországon. A bútorok legfőbb díszje a fa természetes erezete, melyet – különösen a nagyobb felületeken – látványosan kiemel a szintén természetes anyagokkal, olajjal és viasszal

végzett felületkezelés. A bútortervezés és -készítés egyik fontos szempontja az anyagtakarékosság és a keletkező hulladék minimalizálása volt. A nagyobb bútorok kivitelezésekor megmaradt hulladékokból készültek a kisebb bútorok, valamint a kétfókos komód két plasztikus fogantyúja, melyek a megszokottól eltérően, szobrászi igénnyel megalkotott, nagy méretű, homorúan képzett, egymástól eltérő organikus-absztrakt formák a bútor homlokoldalán. Más kisebb leesett darabokból Borsos Miklós alkotásaira emlékeztető absztrakt szobrok és további használati és dísz tárgyak készültek, melyek a falipolc vagy a szoba díszítményeiként, hangulati elemekként vagy a vendéglátáshoz használhatók. A díófa bútorcsaládhoz tartozó kényelmes, széles pihenőszékre többszínű gyapjúfonalból szövött kárpit került, melynek anyaga egy másik művésznél keletkezett gyártási hulladék.

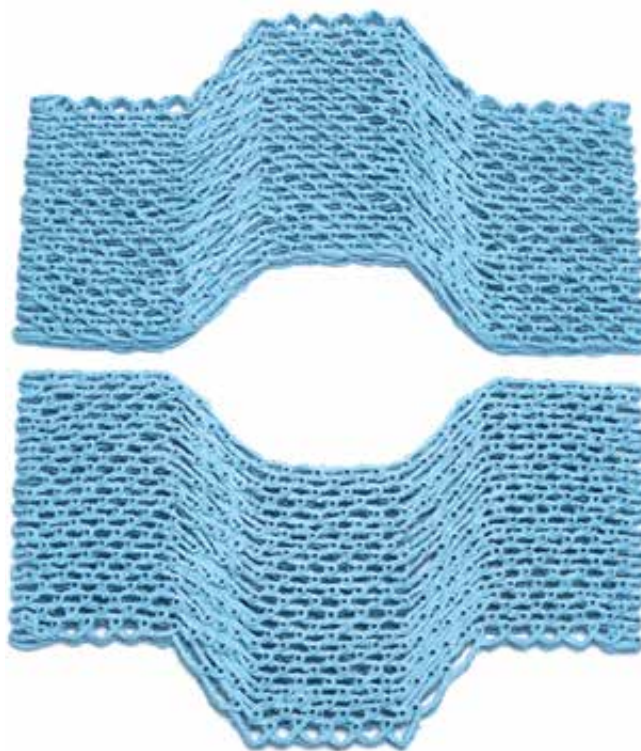
Az egyszerű formaelemek azonos formaelven alapuló hasonlósága, a kis méret és könnyű szerkezet ellenére a bútorok tartós használhatósága Hegedűs Fanni Johanna bútorait az 1920-as, 1930-as évek modern törekvéseinek egyedi kisbútoraival rokonítja. Ahogyan akkoriban Camille Graesernek, neki sem célja a tiszta funkcionalizmusnak megfeleltetett, szigorú minimalista formaképzés. Ehelyett a kis lakásokban az egyes helyiségek bútorainak kiegészíthetősége, a lakás könnyű átrendezhetősége, a tartósság és a tárgyak magas esztétikai minősége került előtérbe. Hegedűs Fanni Johanna is az egyedi, mives kivitelezésű formára helyezi a hangsúlyt, és arra, hogy kisbútorai alkalmasak legyenek érzelmi kötődés kialakítására. Abban a reményben készíti kisbútorait, hogy tulajdonosaik ragaszkodni fognak hozzájuk, s bútorai generációk sokaságát szolgálják.

Zsadányi Janka lakásban és szabadban is használható hintakacsát készített 3–6 éves kisgyermek számára, melyet kezdetben három, majd négy, végül öt darabból

GSPANN Zsuzsanna: Oldaltáska és hátitáska az Intarsia II. kollekciónál
Zsuzsanna GSPANN: Side bag and backpack from the Intarsia II collection
2021, furnér, bőr, egyedi technika, oldaltáska: 30x44x8 cm,
hátitáska: 40x31x12 cm
Fotó: Gspann Zsuzsanna

képzelt el, amit csavarozással bárki össze tud állítani. Anyaga préselt, hajlított falemez. Formája lefelé szélesedő, oldalról lendületes vonallal körülírt kacsaalak, csőrös fejként visszahajló felső részén kapaszkodóként szolgáló, két lekerekített szélű, párhuzamos áttöréssel.

MARÓTI Viktória: To completeness No. 1
Viktória MARÓTI: To completeness No. 1
2021, kézzel épített, anyagában színezett, kísérleti porcelán, 45x40x2 cm
Fotó: Piti Marcell

A művész rengeteget tanult ebből a munkából, amit jól hasznosíthat következő tárgyainak megalkotásakor. Bár igyekezett a hintaszék minden részletét előre átgondolni, számos igen fontos szempont csak menet közben, az első prototípus kipróbálásakor merült fel.

Az első prototípus az első félévben elkészült. Kipróbálásakor kiderült, hogy túl kerek a hintaszék alja, amitől felgyorsul a hintázás, viszont az alsó rész átlapolásos összeillesztési módja miatt megszakad a hintaív, és megakasztja a hintázás lendületét, azaz nem elég biztonságos és nem elég gördülékeny a használat. Az ülőlapra, valamint a kapaszkodóra vonatkozó első elképzelés is változtatást igényelt, a kacsacsőrét pedig maga a művész kívánta megváltoztatni. Mindegyik kérdésre megoldást kellett találnia, hogy a második, javított prototípus kipróbálására is maradjon ideje. A legtöbb fejtörést az ülés, a kapaszkodó kialakítása és helye, valamint a hintaszék biztonságos használata jelentette. A csőr esetében a hosszú tervezgetés ellenére sem tudott jobbat kitalálni az első verziónál.

A második félév a szükséges változtatásokkal telt el, amihez új kiviteli terv készült. A falemez anyaga ezúttal nem négy, hanem öt rétegből készült, ennek ellenére a hinta könnyebb lett. A hajlításhoz a sablont CNC-vezérelt marógéppel gyártatta le. A második prototípus legyártásakor megtörtént a hintaszék alsó ívének korrigálása, az egyenes ülőlap ergonomikussá alakítása, valamint a kapaszkodó kérdését is sikerült a formához való külső csatlakoztatás nélkül megoldania.

Maróti Viktória harmadszor volt Kozma-ösztöndíjas. A művész porcelánnal dolgozik, és arra törekszik, hogy az anyaghoz tapadó, mára meghaladott sztereotípiákat feloldva autonóm műalkotásokká lényegítse át az ősi szövés technikán alapuló, porcelánban megvalósított, különleges színvilágú, ultramodern tárgyait. A porcelánhoz olyan formákat, textúrákat társít, amelyek a szerves természetben jelen lévő, strukturált szerkezetű, organikus képződményekre, laza szövésű textilanyagokra és egy jövőbeni technikai civilizáció tárgykultúrájának a porcelán ritkaságértékét hangsúlyozó leletanyagára

emlékeztetnek. A két egymástól eltérő anyag és technológia szerves összekapcsolásával született formavariációk egy harmadik, új plasztikai és vizuális minőséget hordoznak, mely a képzőművészettel egyenértékű, a kézműves-iparművészet, a festészet és a szobrászat közötti átjárhatóságot megvalósító objektvekben ölt testet.

A művészt már az első ösztöndíj elnyerése előtt erősen foglalkoztatta a szövés technikák újraértelmezése és porcelánművészetébe integrálása. Alkotásait porcelánmasszával átitatott, szálal fonalból formálja meg és magas tűzön égeti ki. Ösztöndíjas éve alatt a technológia finomításán és új, eredeti formák létrehozásán dolgozott, elsőként a struktúra sűrűségének és szerkezetének a mű alakjával való összefüggésére koncentrált. Alkotásai henger, kúp és tölcser alakú, nyitott testek, melyek alapjait organikus vonalvezetéssel, kör alakú és geometriai formákkal kombinálta. Míg eleinte a nyers porcelánhatás dominált művein, a második évben anyagában színezett porcelánmasszából monokróm és színes objektvekkel alkotott. A színhasználat új kérdéseket

HEGEDŰS Fanni Johanna: Diófa bútorsalád | Fanni Johanna HEGEDŰS: Walnut furniture set | 2021, diófa, olaj- és viasz-felületkezeléssel
Fotó: Mészáros Attila

vetett fel, amelyeket szisztematikusan megvizsgált. Ilyen volt például a forma és a szín, illetve a két vagy több szín egymásra hatása, és a tökéletes színekombináció megtalálása. A harmadik évben előbb körplasztikákat készített, melyek felületének vízszintes színezésén kívül, a szobortestek nyitott oldalán egy másik színt használt, hangsúlyossá téve a horgolásra emlékeztető mintákat. Ezek a minták lehetőséget kínáltak számára az anyaghoz és a strukturált felületeket eredményező technológiákhoz kötődő sztereotípiák közömbösítésére.

A továbbiakban lapos sávok megtörésével keletkező, falra függeszthető, reliefszerű formákkal kísérletezett. A mű itt áttört, csíkszerű forma, melyben az áttörést apró hurkok egymás melletti és alatti sorának ismétlése eredményezi. A mű az anyag vastagságának, színének és térbe hajtásának függvényében hol képszerű, hol tárgyszerű (relief, objekt). E lapos, síkhoz kötődő, plasztikussá tett fali objektok hamarosan sarokművek és más sokdarabos műegyüttesek

részeivé váltak, és előtérbe helyezték az installálás kérdéseit, majd az installációs műben való gondolkodást.

A konkrét művészethez közeledő, kézműves-iparművészeti technológiával létrehozott egyedi porcelán műalkotások a festészet, szobrászat, objekt és installáció, valamint a textil (és egyes művek kapcsán az építészeti díszítőművészet) szimbiózisát teremtik meg. A korábbi, valamihez való hasonlóság után a se nem absztrakt, se nem látványelvű formaképzést a tisztán a fantáziából építkező, geometrikus absztrakció váltotta fel, mely folyamatban az áttört huroksorok faktúrává lényegültek át. A hosszú, alapos és sok irányban végiggondolt formakísérlet-sorozat legfőbb eredménye, hogy a kézműves-iparművészeti technológiahasználat egyedi, csak a művészre jellemző eszközzé vált az önálló művészi mondanivaló autentikus kifejezéséhez.

Varga Gyöngyvér Amala is autonóm képzőművészként tevékenykedik. A tavalyi évben ő is harmadszor nyerte el a Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat.

ZSADÁNYI Janka: Hintakacsa | Janka ZSADÁNYI: Rocking duck | 2021, rétegelt lemez és tölgyfurnér, hajlítottfa szerkezet, 62x57 cm
Fotó: Zsadányi Janka

RISE & SHINE címmel öt alkotásból álló üvegobjekt-sorozatot készített. Munkájának lényege, hogy a különféle médiumok képi lehetőségeinek összeadásával festészetét intermedialis művészetté fejlessze. UV-technológiával üveglapra nyomtatott, erőteljes színvilágú, eredetileg akvarellal és temperával festett absztrakt képeit tükrökkel kombinált, síküvegekből álló hasábokba zárja. Ezeket átvilágítva új térhatások keletkeznek a tömbök belsejében és a mű mögötti falon. A művészt a festészet, üvegművészet, digitális print és fény összekapcsolásával keletkező, virtuálizhoz hasonló effektusok érdeklik.

Az első évben a tükröződésekkel felerősödő, üveg-tömbön belüli színmozgás, a másodikban az átvilágítással keletkező belső terek és a mű mögötti falon megjelenő színes árnyékok érdekelték, a harmadik évben pedig a zárt objektokká alakított, posztamensre helyezett mű falra vetítésével, illetve a fali üvegobjektok megvilágításával keletkező fény-, szín- és térhatások tudatos alakítása. Ehhez növelte objektje méretét és a síküveg rétegek számát.

A képzőművészet (festészet, szobrászat) az anyaggal való közvetlen kifejezést, az üvegművészet üvegtechnológia-használatot, a fényművészet pedig fénytechnikára és mozgásra épített műalkotást jelent. Varga Gyöngyvér Amala minden évben újabb médiummal kísérletezett, ennek tapasztalatai egyre közelebb vitték célja eléréséhez.

Strohner Jázmin Szonja mosogatógépben mosható, hagyományos tűzhelyben és mikrohullámú sütőben is használható, háromrészes kerámia ételhordót tervezett, melyhez táskát is készített. Tárgyválasztását az motiválta, hogy az éttermek a járvány ideje alatt kénytelenek voltak házhoz szállítást vállalni, amihez nagy mennyiségű ételhordóra volt szükségük. Ugyancsak jelentősen növelte az ételhordók iránti keresletet a munkahelyek átmeneti bezárása alatti, otthon végezhető munka, a karantén, továbbá a gyorsbüfékben általánossá vált, egyszer használatos műanyagok gyártását korlátozó kormányrendelet.

A tervezési szempontok között a kezdetektől első helyen szerepelt, hogy az ételhordószett képes legyen kiváltani az újrahasznosításra nem alkalmas műanyag ételdobozt.

Tárgyegyüttese három egymásra helyezhető fedeles tárolóedényből áll. Anyaguk magas tűzön fehérre égő samottos massa, melyet krémszínű, zsírfényű máz fed. A formák bekorongozással készültek. Az ételhordó tálak belső felületének kialakítása a leveseskanál ívéhez igazodik, hogy az étel könnyedén kikanalazható legyen belőle.

Mindhárom edény fedeles, a fedél fából készült, CNC-marással. Alatta gumigyűrű biztosítja a légmentes lezárást, de minden egyes fedeles ételtárolót pánntal is össze lehet fogni. A fedél, pánt stb. kiegészítőket és a táskát a művész

UDVARI Anikó: Készlet gyógynövényteaához | Anikó UDVARI: Set for herbal tea

2021, korongozott kerámia, magas tűzön (1200 °C-on) égetett, samottos agyag, a kanna magassága: 17,5 cm

Fotó: Udvari Anikó

eredendően természetes anyagokból képzelte el (fa, bőr, textil). A szett nem pusztán ételhordásra alkalmas: a tálak tányérként, valamint sütésre és ételtárolásra, a fatető pedig tányéralátétként is használható.

A tervezőmunkát a már létező, megvásárolható ételhordók és ételtárolók alapos elemzése és piackutatás előzte meg, a táska mintájához és színvilágához pedig a művész a textilüzletekben kapható designanyagokat vizsgálta és a fogyasztók színpreferenciájával kapcsolatos szakirodalmat tanulmányozta.

A fedeles tálakat eredetileg négyzetes alappal tervezte, de a felhasználók eltérő igényei miatt tovább bővültek a szempontok, hogy mi mindennek kell megfelelnie a terméknek. Közéjük tartozott az egymásra rakhatóság (rakásolás), a könnyű súly, a tartós használat, a könnyű kezelés és tisztítás. Mindezek kielégítésére Strohner Jázmin Szonja a felfelé enyhén szélesedő forgástest alak mellett döntött. A szett formavilága egységes, letisztult, anyaga korszerű.

A hordozótáska vízhatlan anyagból készült, hőszigetelő béléssel. Alacsony hőmérsékleten mosógépben is mosható.

Strohner Jázmin Szonja ösztöndíjas munkája iskolapélda arra, hogyan kell egy tartós használatra szánt, hétköznapi tárgyat igényesen megtervezni és a lehető legtökéletesebben kivitelezni, s mi mindent kell ehhez figyelembe venni, továbbá, hogy hogyan válik a mai használati és esztétikai igényeket kielégítő, egységes tárgyegyüttesé a többrészes, egymásra és táskába helyezhető ételhordó.

Udvari Anikó olyan tárgycsoportot kívánt megalkotni, amely különleges hangulatot kölcsönöz a teázásnak. Gyógynövénytea-készlete fedeles kannából, a kannát önállóan is záró szűrőből, egy dupla falú teatároló dobozból és két csészéből áll. Készletét két különböző színvariációban készítette el. A csészékre is két formaverzió született, végül a keleti kultúrákra jellemző, fül nélküli formát választotta. A teázókészlet anyaga magas tűzőn égetett, speciális samottos agyag (kőcserép), amit máz fed. A füleket és a mélyedéseket a művész csontkemény állapotban alakította ki, hogy pontosan illeszkedjenek az edénytesthez. A tárgyak funkcionálisan és formailag is alaposan átgondoltak, és egységes megjelenésűek. A kanna fedele például megfordítva tányérként is használható. A szűrőt nem kell kiemelni a kannából a tea elkészülését követően, így nincs szükség még egy kannára. A szűrő a csészébe is behelyezhető, így abban is lehet teát készíteni. A fedők viszonylagos magasságát az határozta meg, hogy ha forró a tea, akkor is meg tudjuk fogni. Az egységes formaképzésben a művész egyéni elképzelése dominál. A tárgyak alapszínét vastagságra érzékeny effektmáz határozza meg, melyre laza ecsetkezeléssel, egy másik színnel gesztusszerű mintát festett a művész. A kétfunkciós fedél és a jól megválasztott méretek, arányok, valamint a modern mintát eredményező, visszafogott színek és redukált színhasználat is jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a teázás valóban meghitt élmény legyen, és a fejlett teakultúrákhoz tartozó szertartást idézze.

VARGA Gyöngyvér Amala: RISE & SHINE I–V. (részlet) | Gyöngyvér Amala VARGA: RISE & SHINE I–V (detail)
2021, ragasztott, csiszolt, savazott üveg és print, egyenként: 50x29,8x4 cm
Fotó: Dimény Luca

BERECZ Vanda: Totebag a DIY-termékkollekcióból a Sendmade online platform számára

Vanda BERECZ: Tote bag from the DIY collection for Sendmade online platform | 2021, bőr, bőrdíszműves-technika

Fotó: Berecz Vanda

Udvari Anikó a gyógynövényteaázó-készlet megalkotásához folyamatosan finomította formáit és eszközkészletét, így a tárgyak alakját és részleteit, a festés érzékenységét, egyediségét és személyességét, valamint a bensőséges színhasználatot, aminek eredménye letisztult, harmonikus és praktikus tárgyegyüttes lett.

Horányi Kinga az *IKIIKI* elnevezésű ékszerkollekciónak (jelentése: élénk, élettel teli) új ékszertípusokkal való bővítését, valamint a közfoglalás és az anyagban rejlő új forma- és színlehetőségek kutatását tűzte ki célul. Az idetartozó, eddigi ékszerei erőteljes színűek, kis méretűek, alapformájuk főleg szabályos geometriai test vagy síkidom, ezért a művész az ösztöndíj ideje alatt nagyobb méretű ékszertípusokat kívánt megalkotni.

HORÁNYI Kinga: IKIIKI sorozat, gyűrű és nyakék (részlet)
Kinga HORÁNYI: IKIIKI series, ring and necklace (detail)
2021, ezüsthab, öntés, nyakék: 20x14 cm, gyűrű: 6x2,3 cm
Fotó: Piti Marcell

Munkájához az első félévben többféle anyagból öntött fémhabot használt, melyet festékszórással színezett, később minden egyes ékszerét alumíniumhabból készítette, ezt az anyagot egyetemista korában fedezte fel, és kétféle öntéssel maga állítja elő. A fémhab kemény anyag, nagy a fajlagos szilárdsága, ugyanakkor könnyű, mert szerkezete lyukacsos, ami miatt természetes anyagnak hat, mely érzetet a nagyobb méret erősen felfokozza.

Horányi Kinga ékszerművészetének legfőbb sajátossága, a kontrasztokra építés tulajdonképpen már azáltal is teljesül, hogy az anyag fizikai tulajdonságai és élő organizmust sejtető látványa antagonistikus ellentétben állnak egymással. Koncentrált kísérleteinek tanulsága, hogy a választott anyaghoz legjobban a szerkezetet megmutató forma illik, melynek megsokszorozásával és rendszerbe

illesztésével nagy méretű, egyszerűséget, egyediséget és organikus hatást sugalló, a testhez erő felületet jelentősen megnövelő és hangsúlyossá tevő ékszer készíthető.

A második félévben két modulként alkalmazható formátípussal dolgozott. Az egyik megsokszorozásával, méretbeli variálásával sorok (láncok), s azok függőleges összekapcsolásával többsoros, levegős-hálós szerkezet építhető. A hálós szerkezetű nyakék modulja téglatest forma, melynek határozott élei között burjánzó felületként hat a lyukacsos szerkezetű anyag, élő és élettelen kontrasztjából az élő asszociációját felszabadítva. A másik modul a fémhábkészítés technológiájából adódóan eleve szabálytalan forma, melynek a felülete az anyag szerkezetéből következően szintén szabálytalan, lyukacsos. E modullal vízszintes irányú, részben egymást takaró, sűrű egymás mellé rendeléssel szélesen elterülő, ugyancsak változatos méretű, nagy, pikkelyes szerkezetre emlékeztető felület hozható létre. Mindkét modullal alkotott ékszertípus organikus hatást kelt. Az ékszerek viselésekor az elemek mozognak, dinamikus belső szerkezeti és eltérő fény-árnyék viszonyokat láttatnak.

Horányi Kinga két nyakékból, fülre tehető ékszerből és gyűrűből álló, lélegzetelállítóan izgalmas, extravagáns új ékszeregyüttesében összeadódik és kifejeződik mindaz, amit a nem mindennap használt, méregdrága anyagból készített, a társadalmi rang kifejezésére hivatott, míves kivitelű és értékőrző ékszerektől elvárunk: nőies, elegáns,

HORÁNYI Kinga: IKIIKI sorozat, fülbevaló
Kinga HORÁNYI: IKIIKI series, earring | 2021, ezüsthab, öntés, 6x3 cm
Fotó: Piti Marcell

ZALAVÁRI Fruzsina: **Materiál gráfia, porcelán karkötősorozat** | Fruzsina ZALAVÁRI: **Materialgraphy, porcelain bracelet series** | 2021, porcelán
Fotó: Lakos Máté

kivételes alkalomhoz illő, egyedi, testhez kötött, érzéki, szubtilis, természetközeli, különleges, magával ragadó, kiemeli viselőjét a környezetéből. Ez az ékszer nem imitálja a gazdagságot, értékállóságot és szépséget, hanem önmagában testesíti meg ezen értékeket az anyag és forma közötti összhang asszociatív gazdagsága és az ékszerként eddig nem ismert anyag strukturális sajátosságából, ezüstszínéből és drágakővel felérő csillogásából fakadó exkluzivitása révén. Persze, nem mindenki képes felismerni az ismeretlen anyagban rejlő lehetőségeket, és sziszifuszi munkával ékszeresaláddá fejleszteni, kell hozzá egy innovatív gondolkodású, fantáziadús, új értékteremtésre képes, kiváló ékszertervező művész!

Zalavári Fruzsina is különleges ékszereket készített, amelyek kőzetek belső szerkezetének rajzolatát, földrétegek egymásra rakódását és a mozgás ismétlődésével kialakult geológiai struktúrák rétegzettségét idézik. Zalavári Fruzsina már korábban is sokat foglalkozott olyan anyagokkal, amelyekben a rétegződés szerkezeti jegyei az anyag megmunkálásakor tűnnek elő, „leolvashatóvá” téve keletkezéstörténetüket. Ilyen anyag például az achát, mely kovasavban szegény vulkáni kőzetekben található, és ösidők óta készítenek belőle ékszereket, dísz tárgyakat, melyekhez ma is misztikus, mágikus és szimbolikus tartalmak tapadnak. Az anyag belső élete előbb rajzok sokaságára és a kézzel merített papír rétegei közé rejtett színes rajzolatokra ihlette a művészt, majd kollázsok születtek, melyek az anyagban való kísérleteihez vezették. Porcelán ékszertárgyainak anyagát rétegekből építette fel, és addig nyújtotta, hajtogatta, míg a kőzetrajzolatokhoz hasonló hullámminták keletkeztek és ismétlődtek az anyag belsejében. Az anyagot kifordítva a belső struktúra rajzolatát kapta.

Ösztöndíjasként arra vállalkozott, hogy olyan ékszersorozatot készít, melynek darabjait kívül-belül az általa

elképzelt rétegrajzolatok határozzák meg. Megalkotásukhoz a japán nerikomi-technikát vette alapul, amit saját módszerével egészített ki. Anyag- és formakísérletei után plasztikus karkötőket hozott létre a szerkezet térbeli rétegeinek ismétlésével, amelyeknél a karkötő felületén jelentkező vonalminták a belső rétegződés folytatásának tűnnek, és a növekedés, ráakodás, gyűrődés – az anyag folyamatos mozgásának – érzetét erősítik. Ékszereinek alakja előbb hengeres forgástest volt, majd hengerpalást forma. A mű kivitelezése itt is képlékeny porcelántömbben történik. A fehér porcelánmasszát rétegekből építi fel, közéjük különböző telítettségű szürke, és fekete színtesteket helyez. A rétegeket összeforgatva és egymásra helyezve további nyújtással és préseléssel alakítja a mintát, ami a massa metszetén ismétlődő hullámokat eredményez. Az így kidolgozott, képlékeny tömbből vágja ki a karkötőformát, amit kiéget. Zalavári Fruzsina remek munkát végzett. Ékszerei esztétikusak, a karon megsokszorozva rendkívül látványosak és változatosak, mintázatuk játékos és kombinatív. A technológia összetettsége, a karkötők teljes felületén végigfutó színes rajzolatok keletkezése a tökéletes kidolgozású, szabályos hengeres testen a modernség mellé archaikus élményt társít.

N. MÉSZÁROS Júlia
művészettörténész

(Kozma 20/21. A Kozma Lajos kézműves iparművészeti ösztöndíjasok beszámoló kiállítása. MANK Galéria, Szentendre, 2022. február 11. – március 5.)

Tradíció és high-tech

VÁZÁK ÉS MÁΣ EDÉNYEK MONORI ANITA KERAMIKUSMŰVÉSZ SUBSURFACE CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A kerámiaművesség mélyen gyökeredzik az emberi kultúrtörténetben. Megjelenése átütő erővel hatott a fejlődésre, nem véletlen, hogy némely kutatók a történelmet a kerámia ismerete előtti és az annak megismerése utáni időszakokra osztják fel. Tény, hogy a keletkezés idejéről megoszlanak a vélemények, hiszen a régészeti feltárások világszerte folyamatosan új adalékokkal szolgálnak a témában. Annyi bizonyos, hogy a ma ismert legrégebbi égetett kerámiatárgyat, a Csehországban feltárt *Dolní Věstonice-i vénuszt*, Krisztus előtt 29–25 ezer évvel mintázta meg alkotója, majd égette ki 500–800 Celsius-fokon.¹ A korai időkben funkcionális tálkák és tárolóedények is készültek, így gondosan formált antropomorf és zoomorf halotti urnák, melyek a mai *vázák* előképeiként értelmezhetők. A váza az évezredek során arány- és formarendszerében hatalmas utat járt be. Ez a kedvelt edényféle a rusztikus kezdetektől az ókori görög műremekeken, majd a túldíszített barokk változatokon át a Bauhaus visszafogottságán

megtorpanva a 20. században is sokat formálódott. Most pedig, más edényfélések mellett, egy fiatal tervező érdeklődésének középpontjába került. Azért van ennek kiemelt jelentősége, mert új tendenciát jelez. Számos helyen – e szaklap hasábjain is – írtam már arról, hogy az elmúlt több mint fél évszázadban a hazai és a nemzetközi kortárs kerámiaművészetben a képzőművészeti jelleg vált dominánssá. Így olyan, az ősidőktől kezdve lényeges, klasszikus kerámiatípusok kerültek egyre inkább perifériára, mint az *edény*. Az utóbbi két évtizedben azonban, talán épp erre való válaszként, a honi palettán több fiatal művész jelent meg, akik kifejezetten a funkcionális tárgytervezésre fókuszálnak. A kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió (NKS) korábbi művészeti vezetője, Szegedi Zsolt egyrészt az ő támogatásukra indította útjára a nemzetközi designszimpoziumokat, figyelembe véve az intézményi gyűjteményezést is, hiszen korábban a világhírű kollekcióban designtárgy alig volt fellelhető.

MONORI Anita: „Hidden lines” 6 darabos tálalósztett (lazacszín) | Anita MONORI: ‘Hidden lines’ 6-piece porcelain serving plate set (salmon colour) 2020, öntött porcelán, fűjt dekorral, nagy lapostányér: 2,5 x Ø 27 cm, közepes lapostányér: 2,5 x Ø 22 cm, kis lapostányér: 2 x Ø 17 cm, mélytányér: 6 x Ø 17 cm, csésze: 6 x Ø 9 cm, kis csésze: 4 x Ø 8 cm

Fotó: Görgényi Gábor

Monori Anita a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem szilikátipari tervező szakján diplomázott 2009-ben. Röviddel ez után, 2013-ban Kozma Lajos-ösztöndíjban részesült egy olyan innovatív tervezői témával, ami nálunk még csak töredékesen és leginkább ipari vonatkozásban volt ismert. Elsősorban fém, fa és különböző műanyagok megmunkálásánál alkalmazták a komputeres vezérlésű CNC-gépeket. A művész itthon az elsők között szinte érintetlen területet kezdett vizsgálni azzal, hogy ezt a gépet bevonta a porcelántervezés folyamatába. A több évszázados európai porcelánkultúra bőségesen honosított meg nálunk is olyan edényeket, amelyek felületén finom plasztikájú, ismétlődő motívumok jelennek meg. Ezeket a mintákat nagy hozzáértés és precizitás mellett is igen hosszú időbe telik a porcelán öntőformák gipsz előformáiba faragni, és a gyártás további folyamatában is tisztán megőrizni. Ugyanis a magról öntött gipsznegatívok készítésénél a faragványok minden esetben veszítenek a karakterükből, és újabb korrigálásra szorulnak. A fiatal keramikus ezt a folyamatot igyekezett az eredeti értékeket megtartva, egzakt formában, a digitális eszköz bevonásával, rövidebb idő alatt, professzionálisan létrehozni.² Míves és újszerű producióit újabb ösztöndíjakkal ismerték el, míg 2020-ban elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) három évre szóló ösztöndíját. Ez nagymértékben segítette, hogy mindjobban fókuszáljon a legkorszerűbb technikákra. Így került a látóterébe a 3D nyomtatás is, melyet meglehetősen elszántsággal, egyre mélyebben tanulmányoz elméletben és gyakorlatban egyaránt. Nemrég vetített képes előadást tartott e témában a Nemzetközi Kerámia Stúdióban.³

A munka eredménye ez esetben egy klasszikus kivitelezésű porcelánedény-kollekció, amely hosszú tervezési

folyamatban, megannyi kézzel rajzolt elképzelés, majd pontos műszaki rajz nyomán, 21. századi új eszközök beiktatása mellett, mégis jórészt hagyományos módon született meg. Itt az alkotó kreativitása nem csupán az ötletek tervszintű kidolgozásában, hanem a digitális technika saját képére való formálásában is megnyilvánul. Minderre Lublőy Zoltán az NKS Galériájában bemutatott kiállítás megnyitásakor így utalt: „A digitális technológiák alkalmazása rengeteg gyakorlást igényel, érdemes eloszlatni azt a hamis mítoszt, hogy mivel valami géppel készül, sokkal könnyebb, sokkal gyorsabb és tehetség tulajdonképpen nem is kell hozzá. Ez nem így van: hiszen hiába van az elnevezésben az, hogy ez egy gyors gyártási eljárás, valójában mégsem olyan gyors, mint esztergálni vagy korongozni.”⁴

SUBsurface – A felszín alatt volt a kiállítás címe, a tárlat a maga nemében első és egyedülálló a világhírű

MONORI Anita: „Hidden lines” 6 darabos tálalószett (lazacszín, felülnézet)
Anita MONORI: 'Hidden lines' 6-piece serving plate set (salmon colour, top view)
Fotó: Görgényi Gábor

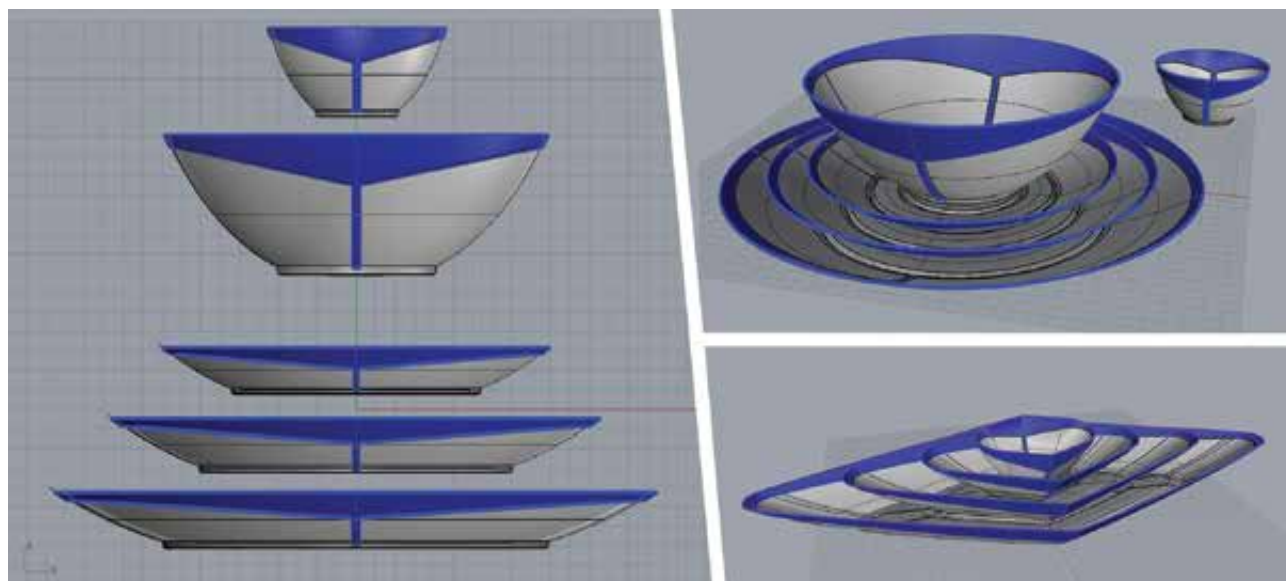
MONORI Anita: 3D nyomtatott magformák porcelándobozokhoz | Anita MONORI: 3D printed positives for porcelain boxes | 2021, PLA, 3D nyomtatás (FDM)
Fotó: Görgényi Gábor

NKS életében. A még csak nyomokban felmerülő igény okán a stúdióban nem áll rendelkezésre 3D nyomtató, a világ minden részéből ideérkező művészek itt elsősorban a nagyszámú, komoly eszköztárral biztosított, tradicionális technikákat alkalmazzák. Ám a vezetőség látja, hogy ezzel a beruházással a jövőben számolni kell.

A szabadon *felszín alatti*-ként vagy *mély, mélyebb réteg*-ként fordítható címmel mutatta be Monori a számos önálló, illetve sorozat jellegű, esetenként egymást kiegészítő tárgyból álló kollekcióját. Ismervén Strohner Márton keramikumművésznek, a stúdió vezetőjének szigorú, minimalizmusra törekvő kiállításrendezési attitűdjét, feltűnő volt a sok – mind színében, mind formájában és funkciójában változatos – mű láttatása. Ő ezt azzal magyarázta, hogy „igen kevés magyar alkotó van egyelőre, aki képes olyan magas szakmai szinten megvalósított tárgyakat létrehozni ezen új technológiák

felhasználásával, mint Monori Anita. Itt indokoltnak éreztem a több tárgy megmutatását, mivel ezek a tárgyak egyazon formai és koncepcionális rendezőelv alapján készültek – nem konkurálnak egymással, hanem erősítik egymást”.

Monori Anita a klasszikus porcelántárgyak kivitelezésének is mestere, *Hidden lines* című, egymásba sorolható tálsorozatának elkészítése nem csupán a formák, hanem a méretek miatt is óriási kihívást jelent, mind a nyersgyártás, mind a szárítás és égetés szakaszában. A porcelán nem szereti a síklapokat, a magas tűzben azok szinte mindig deformálódnak. A rombuszokat határoló lapok torzulás nélküli megtartását viszont jelentősen segítik azok az apró bordák, melyek az edény felületét díszítik. Itt bizonyosodhatunk meg ismét arról, hogy a művész megfelelő mesterségbeli felkészültség után nyúlt a legkorszerűbb technikákhoz.

MONORI Anita: Ötdarabos tányérszett és kínálótál-sorozat (3D modellek, 3D nézet) | Anita MONORI: 5-piece dinnerware set and serving plates (3D models, 3D view) | 2020, Rhinoceros 3D szoftverrel készítve

MONORI Anita: „Hidden lines” kínálótál-sorozat | Anita MONORI: ‘Hidden lines’ serving plate set 2020, öntött porcelán, festett aranydekorral, nagy tál: 3,5x42,5x19 cm, közepes tál: 3,5x29x 15 cm, kis tál: 3,5x17,5x11 cm, mély kis tál: 3,5x9,5x7,8 cm
Fotó: Görgényi Gábor

**MONORI Anita: „EXPOSED” sorozat, közepes méretű vázák | Anita MONORI: ‘EXPOSED’ collection: medium vases
2021, porcelán, öntött porcelán, fújt festéssel, magasság egyenként: 28 cm**

Fotó: Görgényi Gábor

MONORI Anita: „Hidden lines” kínálótál-sorozat (felülnézet) | Anita MONORI: ‘Hidden lines’ serving plate set (top view)

Fotó: Görgényi Gábor

Az MMA-ösztöndíj első két évében megvalósult munkák, a rombold társorozat kivételével, egyszerű formájú edények. Bár arányaik révén sima, fehér transzparens mázas, klasszikus porcelánként is megállnák a helyüket, alkotójuk a felületüket is megmunkálta. Részint azzal, hogy a magforma elkészítésénél alakított ki rész- vagy egész faktúrákat, részben pedig a negatív formába marással. Nem volt szándéka, hogy eltüntesse a digitális technikából közvetlenül adódó motívumot, inkább manipulálta azt. „Fontosnak tartottam, hogy megjelenjen a tárgyakon a technológiai eszköz »nyoma« is, amelynek bevonásával készült, így amellet döntöttem, hogy egy megadott minta alapján részben simára dolgozott felületet alakítok ki, részben pedig a CNC-maró »nyomait« láttatva a nagyoló lépéseket »meghagyom«, és ezzel a módszerrel alakítom ki a tárgyakon a dombor-mintát.” Helyenként még az edények nyers állapotában avatkozott be a művész, máshol a színezéssel, leheletnyi színátmenet létrehozásával, illetve visszatöréssel, aminek nyomán életre kelnek az alig érzékelhető, finom mélyedések. A díszítés némely tárgyon szinte az egész felületet fedve, karakteres módon, másutt a minimális mozgással kialakított palástokon frízjelleggel jelenik meg, de minden esetben sima felület mellett, így a legfinomabb dombor-játék is plasztikai értékkel bír. A matt, anyagában színezett massa vagy a fújással felvitt fényes máz és a további felületkezelés mind ezt a hatást segíti, fokozza vagy épp enyhíti.

Nem véletlenül emeltem ki a *vázát* a szöveg elején. A kiállításon bemutatott színvonalas művek közül is több szempontból figyelemre méltó az egyszerű, kónikus formákból álló vázasorozat, mely kiválóan tükrözi a művész analitikus tervezői mentalitását. A forma és a dekor néhol csupán épphogy változik, mégis mindegyik tárgy új, másfajta erényekkel bír.

E cikk írójának volt szerencséje az iparművészek első MMA-ösztöndíjas évfolyamának munkáját témavezetőként figyelemmel kísérni, ebből az aspektusból is fel kell hívni a figyelmet a művész szorgalmára és

lankadatlan innovációs készségére: „Az ösztöndíj első évében megtanultam 2 CNC-géptípus használatát, és rengeteg kísérletezés után elkészítettem az első kollekciót. Az ösztöndíj második évében a 3D nyomtatással foglalkoztam, és ezzel a technológiával készítettem felület- és formakísérleteket, majd a 3D nyomtatott kitöltő struktúrák által kialakuló felületek átíratait emeltem be mintaként a második kollekciómba. Idén pedig a 3D szkennelés és lézervágás a témám, így ezen eszközök bevonásával fogom elkészíteni a harmadik tárgysorozatomat.”

MONORI Anita: „EXPOSED” sorozat, vázák és dobozok | Anita MONORI: ‘EXPOSED’ collection: vases and boxes | 2021, porcelán, öntött porcelán, fújt festéssel, a vázák magassága (balról jobbra): 28 cm, 34 cm, 25 cm, dobozok: 8,5x6 cm, 10x11 cm
Fotó: Görgényi Gábor

Monori Anita állhatatos önfejlesztés révén képes harmóniát teremteni a manualitás és a legmodernebb eljárások között. Szép példáját mutatja be annak az alternatív alkotói folyamatnak, melyben az egyik legősibb iparművészeti szakág kézműveshagyományai és high-tech designjellemzői egységet alkotnak.

F. OROSZ Sára

keramikumművész, művészetelméleti kutató

(Monori Anita *SUBsurface – A felszín alatt* című kiállítása. Kápolna Galéria, Kecskemét, 2022. február 24. – március 11.)

1. Bővebben lásd F. Orosz Sára: Európai vénuszok nyomában. In uő: *A kortárs kerámiaművészet néhány elméleti kérdése. Az óskori művészetből merítő tárgyalat és oktatás lehetőségének vizsgálata.* Szent István Kiadó, Gödöllő, 2018, 46–47. A doktori értekezést lásd: <https://corvina.mome.hu/dsr/access/5c6c9337-7f74-4019-a355-7b19979dd917>
2. A Műcsarnokban 2017-ben rendezett iparművészeti szalon kiállításán ezzel a technikával készült porcelán pálinkáskészletet mutatta be a művész. („Barack”, „Meggy” és „Szilva” pálinkáskészletek, 2013.)
3. Az előadás címe: *Tradicionális és digitális megmunkálási módok interakciója a kortárs kerámiaművészetben.* (NKS, Kecskemét, 2022. január 22.)
4. Részlet Lublőy Zoltán DLA keramikumművész kiállítását megnyitó szövegéből. (Elhangzott 2022. február 24-én.)

A művek az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramjának támogatásával jöttek létre. (A szerk.)

MONORI Anita SUBsurface – A felszín alatt című kiállítása (részlet)

Anita MONORI's exhibition titled SUBsurface (detail)

Kápolna Galéria, Kecskemét, 2022

Fotó: Görgényi Gábor

Akarsz-e meggyógyulni?

RICHTER SÁRA TEXTILMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA A HEGYVIDÉK GALÉRIÁBAN

A műcsarnoki, majd a szentendrei MANK Galériában bemutatott személyes ihletésű, monumentális, hímzett, varrott, ötvenméteres textilmű után Richter Sára új kiállítással és új művekkel jelentkezett a Hegyvidék Galériában. Legutóbbi szuggesztív hatású alkotásaihoz hasonlóan mostani kiállításának címe is erőteljes felütésű volt: *Akarsz-e meggyógyulni?*

A Bibliából vett idézet János evangéliumában olvasható, amikor Jézus meglátogatja a Bethesda fürdőben gyógyulásra váró embereket, és az egyik, több évtizede szenvedő beteghez fordul kérdésével. A mondat kikerült az eredeti szövegkörnyezetéből, és Richter Sára hangsúlyosan illesztette egyik műalkotásának közepébe rozsdabarna kézírással. Ez a célirányos gesztus arra irányítja rá a figyelmünket, miszerint szükségünk van határozott kérdésekre, hogy egyértelmű lehessen a rájuk adott válasz is. Hasonlóan a Bibliához, amelynek példabeszédeiben a szemléletes okfejtés mindig érthetően foglalja össze és adja meg a felvetett kérdésekre a magyarázatot. Je-

len esetben a Szentírással való párhuzamba állítás Richter Sára új műveiből is következik, hiszen gyakran emelt be kompozícióiba hímzett vagy nyomott írással Újtestamentumból vett részleteket.

A kiállítás központi témaköre – a betegség és a gyógyulás – az elmúlt másfél év történéseihez kapcsolódik. Az új műtárgyak keletkezését egyaránt befolyásolta a szűkebb környezetben átélt betegségek mellett a világjárványtól való szorongás, ugyanakkor a kirobbanó orosz–ukrán háború még jobban elmélyítette a kérdés aktualitását.

A személyes vonatkozás most is finoman diszkrét maradt, de mindvégig ott húzódott a háttérben. Richter Sára az átélt egyéni tapasztalatait úgy tudja megformálni, hogy abból személyes, végül általános sorskérdés válik, amelyben mindenki ráismerhet a magában őrzött emlékeire és megtalálhatja saját történetét.

Ennek szemléltetésére említhetjük példaként azt a függesztett alkotást, amit a Hegyvidék Galéria utcafrontjáról, a széles ablakon keresztül is azonnal észre

RICHTER Sára *Akarsz-e meggyógyulni?* című kiállítása (részlet), balra a *Lerakódás*, jobbra a *Jel* című alkotás

Sára RICHTER's show titled *Do you want to get well?* (detail), left: *Deposit*, right: *Sign* | Hegyvidék Galéria, Budapest, 2022

Fotó: Egressy Orsolya © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

lehetett venni. A szombathelyi VII. Nemzetközi Textilművészeti Triennálén díjazott, 2021-ben született *Jel* című kétoldalas textilkompozíción hét – vegyesen férfi és női – emberi test látható orvosi varratokkal ellátott, a túoldalán pedig lassan gyógyuló, hegesedő sebekkel. A fejek és lábak nélküli testek ábrázolása – többek között – orvosilag beazonosítható műtéti vágásokat, varratokat mutat: egy vagy akár több közülük mindenki számára ismerős lehet saját, családtagjainak vagy ismerőseinek betegsége révén. A leltárszerű felsorolás tényszerűségét a felülről futó aranyszálak azonban átmenik egy másik valóságba, és ezen túlmenően a megközelítés látásmódját is jelzik: a gyógyulás folyamatában jelen van a magasabb rendű gondviselés.

Richter Sára mindig tágabban kezeli az ábrázolt képi világ értelmezési lehetőségeit. Most sem *csak* orvosilag

kezelt testi sebeket láttunk. Az életünk végéig megmaradó hegek bármennyire begyógyultak is, jelekké válnak: emlékeztetnek az egykori betegségre és a gyógyulásra. Mindeközben szembesítenek azzal a kérdéssel is, vajon az átélt nehézségeknek mi az üzenete, tanulsága, mit meríthetünk belőlük.

A kiállítás másik főműve a szemközti hosszanti falon volt látható. A négyzetes bádogtepsibe illesztett vászonlapok összetartozó sorozatot képeznek, ugyanakkor önálló kompozíciók. A *Lerakódás* összefoglaló cím egyszerre utal a technikai kivitelezés módjára és annak átvitt felfogására. A heteken keresztül vízben vagy sós lében áztatott vászonlapokon a varrott részek kéregszerű száradt felületekké váltak. Erre és a drót segítségével kiírt szövegrészekre, képes ábrázolásokra újabb adag sóval vegyített víz került. A só csillogó, kristályos fe-

RICHTER Sára: *Lerakódás (részlet)* | Sára RICHTER: *Deposit (detail)* | 2021–2022, bádog, vászon, só, applikáció, hímzés, áztatás, 35x35 cm
Fotó: © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

lületűvé alakította a vászon bizonyos részeit, a drót helyén pedig rozsdafoltossá vált az anyag. A lerakódások nemcsak az anyag természetét konzerválták, hanem olyan egymásra épülő, illetve egymásból következő lelki folyamatok rétegződésére is utalnak, amelyekben a félelem, a szorongás, a másokért való aggodás helyét a lassan formálódó, a bajokból kigyógyulni vágyó akarat, elhatározás váltja fel.

A függőleges és vízszintes sorokba rendezett kompozíciók pulzáló ritmusban közvetítik a betegség felismerésével és ápolásával járó változó testi és lelkiállapotot. A beteg testrészt mellett jelképesen követi egymást a reménybe (itt cérnaszálba) kapaszkodás, a napi imádság, a bekötött seb, a szorgos ápolás, a bizakodás, majd az elhalványuló hit képi megjelenítése. Az egyéni bajok mellett kitágul a szorongás a természet és a világ betegségei iránt is.

Tudatosan került oldalra, a többi, fekete-szürkés árnyalatú laptól jobban kiemelve az a kompozíció, amelyen a kivilágosodó, domborzatra emlékeztető varrások és az arcmásunkat homályosan tükröző sima felület között olvasható a felirat: „Akarsz-e meggyógyulni?” A közelében elhelyezett *Elhatározás* című, lógatott,

kétoldalas műalkotás pedig logikusan illeszkedett ide. A hosszanti, keskeny, szalagszerű textilcsíkon egymás mellett felsorolva szerepelnek a szavak: „*EGY NAPJA, KÉT NAPJA, HÁROM NAPJA...*”, és a hátoldalon a sok-sok kis felvarrt óralap szintén érzékelhetővé teszi azt az időben elnyúló folyamatot, ami végül meghozhatja a változtatás szándékát.

A kiállításon bemutatott, egymást tartalmilag is kiegészítő műtárgyak jól tükrözik Richter Sára jellegzetes képi világát. Emberi testrészek, tüdő, fej, kar, bordacsontok, a hitéletre utaló jelképek közül a szív formájú lakatzár és bibliai idézetek, különféle talált tárgyak, köztük óralapok, pénzérmék tűnnek fel, és a leggyakrabban a cérnavarrással rajzolt kéz látható. A varrott ábrák, a körülhímzett vagy csak pár öltéssel felerősített tárgyak és szépen kiírt szövegek különleges egységbe rendeződnek. Az ábrázolások forrásai között egyaránt fellelhetőek régi tankönyvek személtető ábrái, elmúlt századok kisvárosi kultúrájához, illetve a népi vallásossághoz kapcsolódó tárgyi emlékek.

Richter Sára az alkotói módszerét korai főművén, a Weöres Sándor és Pásztor Béla *Holdaskönyv* című

RICHTER Sára: Jel | Sára RICHTER: Sign | 2021, lenfonal, vászon, anyagában festés, hímzés, 50x300 cm

Fotó: Csontó Lajos

RICHTER Sára: Elhatározás | Sára RICHTER: Decision | 2021–2022, vászon, hímzés, kézi nyomtatás, applikáció, 11x500 cm

Fotó: © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

RICHTER Sára: Fal (részlet) | Sára RICHTER: Wall (detail)
 2017, vászon, hímzés, festés, 15 db, egyenként: 25x25 cm
 Fotó: © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

RICHTER Sára: Üzenet (részlet) | Sára RICHTER: Message (detail)
 2022, vászon, lenfonal, drót, tű, ecoprint, hímzés, 80x48 cm
 Fotó: Csonató Lajos

RICHTER Sára Akarsz-e meggyógyulni? című kiállítása (részlet), jobbra a Jel című alkotás
 Interior of Sára RICHTER's show 'Do you want to get well?', right: her work titled Sign | Hegyvidék Galéria, Budapest, 2022
 Fotó: Egressy Orsolya © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

versciklusához 2003-ban készített azonos című textilkompozíción tökéletesítette. A rendkívül gazdag ösztönös képalkotó fantázia, a szürreális képtársítások mellett szembetűnővé vált a művésznek a régi, apró tárgyak iránti vonzalma, a hozzájuk fűződő emlékek történeté alakítása. Ugyanígy a sírkövekről lefotózott régi portrék, a terézvárosi templomból kidobott esketési iratkötegekből megismert életek emberi sors történetek megírására és újabb alkotások elkészítésére ösztönözték a művészt.

Richter Sára művészete szerves egységet alkot, a *Hol-daskönyv* bizonyos motívumai még ma is visszaköszönnek, ugyanakkor az elmúlt időszakhoz kötődő, egy jobban elkülöníthető alkotói periódus határozható meg az immár több mint két évtizedet felölelő munkásságban. Ennek jelzését Richter Sára is fontosnak tartotta kiemelni a tárlat rendezése során.

2017-ben, a szentendrei Art Capital keretében került sor a *Lét-szekvenciák* című, otthon tematikájú tárlat megvalósítására. Erre készültek azok a különálló, ugyanakkor sorozattá bővülő lapok, amelyekből egy kisebb válogatás szerepelt a jelen kiállításban. Motívumviláguk és barnás árnyalatú színviláguk megelőlegezte az ezután születő nagylegzetű textilműveket. A *Fal* című képciklus egyes kompozícióin hangsúlyos, régies kézírású szavak,

motívumok, növényi applikációk váltották egymást. Már itt gyakori visszatérő elemként bukkant fel a sorsvonalat mutató kitért tenyér, a tevékenykedő kéz és az emberi arc. Ebbe a sorozatba Richter Sára bátrabban emelte be személyes jellegű emlékképeit, amelyeken keresztül a saját élete, a családja és a világ iránti egyéni felelősség kérdéskörét feszegette.

RICHTER Sára: Üzenet (részlet) | Sára RICHTER: Message (detail)
2022, vászon, lenfonal, drót, tű, ecoprint, hímzés, egyenként: 80x48 cm
Fotó: © MOM Kulturális Központ – Hegyvidék Galéria

RICHTER Sára: Üzenet (részlet) | Sára RICHTER: Message (detail)
2022, vászon, lenfonal, drót, tű, ecoprint, hímzés, a teljes mű 15 db,
egyenként: 80x48 cm
Fotó: Csontó Lajos

A növényi applikációk most az új művek közül a tárlat végét jelző, különálló, *Üzenet* című sorozaton váltak kiemelten fontossá, hiszen a természet újjászületésén keresztül a megújulás erejéről, a hitről mesélnek. A nagyobb méretű vásznakon a felület megmunkálásának jelentősége még inkább szembeötlő. Richter Sára kihasználta a két oldal lehetőségeit, ahogy ugyanannak a helyzetnek a megváltozott állapotát hangsúlyozza. A rozsdásított, barnás vászonfelületekkel szemben a meggyógyított vagy a gyógyulás útjára lépett életet az addig kiszáradó föld helyett a zöld veteményesben munkálkodó kéz, a meggyógyult testet a lila virágokkal, a rózsaszirmokkal keretezett emberi szív hirdeti. Köztes, de talán a folyamat legfontosabb állomását a sűrűn egymás mellé tűzdelt fényes ezüst gombostűkkel kiírt szöveg közvetíti. Az egyik oldalon gombfejűkkel a felületbe verve jól olvasható az „*Akarom tisztulj meg*” bibliai idézet, míg a másik oldalról hegyűkkel kiállva alig kivehetően szerepel ennek tükörírása. Mintha ez csak egy távoli, szinte megfoghatatlan lehetőség lenne, de alatta barna kézírással megjelenik a megújuláshoz nélkülözhetetlen határozott kérés: „*Ha akarod, megtisztíthatok engem.*”

BODONYI Emőke
művészettörténész

(Richter Sára *Akarsz-e meggyógyulni?* című kiállítása. Hegyvidék Galéria, Budapest, 2022. március 3–30.)

Megnyílt az Ötvös Mesterségtörténeti Gyűjtemény II.

KULCSSZEREP AZ OKTATÁSBAN

A *Magyar Iparművészet* az előző számában hírt adott arról, hogy Zoltán Tamás megnyitotta Ötvös Mesterségtörténeti Gyűjteményét az Erzsébetvárosban. Az alábbiakban röviden bemutatjuk a szaktörténeti tárlat anyagát. Az utcáról nyíló kiállítóhely létét fémműveseszközökkel készített tábla hirdeti, mely Bajcsi-Nagy Balázs iparművész munkája. Belépve a tárlat központi termébe érünk, ahonnan négy szobán és átjárókon keresztül haladva tekinthető meg a gyűjtemény. A kiállítás az ötvösség

megannyi területén kalauzol végig, bejárása kötetlen, az egyes egységek sorrendje szabad.

A fogadótér vitrinsorának köszönhetően, balról jobbra haladva, a nemesfémöntés különféle módozataival és eszközeivel ismerkedhetünk meg. Így a homoköntéssel, a precíziós centrifugálöntéssel, a kokillába öntéssel és az öntéshez kapcsolódó eszközökkel. Középpont egy gyönyörű pedálos polírozógép látható a 19. század végéről. A további tárlókban a mérés, a méretezés és a vizsgálat,

A műhelysarok részlete az asztalon álló üveggömbbel | Workshop corner with a carboy on the table
Fotó: Varga Gábor György

végül a cizellálás kellékei sorakoznak. Mellettük áll a méretes golyóprés, amely a felette sorakozó verőtövekkel kombinálva – több tonna nyomóereje jóvoltából – könnyedén ki is préselhetné azok lemezprofilját. A vitrinek feletti századelős szakipari hirdetések is jelzik a szemléldőnek, hogy egy dicső mesterség múltjába csöppent bele.

Archaikus égők, forrasztó- és olvasztópisztolyok. Lent középen: a pórispersely (bóraxadagoló) | Archaic burners, soldering and melting torches. Bottom middle: borax feeder
Fotó: Varga Gábor György

Jobbra térve egy ódon hangulatú, berendezett ötvös-műhelybe ér a látogató, ahol – ha szerencsés – akár dolgozó ötvössel is találkozhat, akinek közreműködésével megelevenedik a régi műhely. Itt az érdeklődő olyan ipartörténeti gyöngyszemeket is láthat, mint például az ötvösasztalon álló, vízzel telt üveggömb, a *bretten*, amely a villanyvilágítás előtti korszak ősi találmányaként a fényforrás (például a gyertya) fényét a munkavégzés pontjára fókuszálja, hatékonyan segítve ezzel az ötvös precíz munkáját. Akárcsak itt, a komolyabb ötvösműhelyeknek is elmaradhatatlan tartozéka a húzópad. Ez a dróthúzás és csököszítés eszköze, amelynek méretét a nehéz fizikai műveletet megkönnyítő hosszabb erőkar és a stabil támasz indokolja. Felette a vitrinekben a forrasztás, illetve a további

hővel járó technológiák alkalmazhatóságai sorakoznak: az archaikus égők, a forrasztó- és olvasztópisztolyok és a mára kiveszőben lévő pórispersely. Ez utóbbi – nyúlványának finom pecegetésével – a forrasztáshoz használt bórax (folyósítóanyag) egyenletes adagolására szolgál. Az ötvösség a történelem során megannyi ágra szakosodott (ilyen például az aranyművesség és az ezüstművesség), nem véletlen tehát, hogy a műhelytér sarkában különféle ezüstműves-kalapácsok is sorakoznak. Ezek a lemezből való alakítások, a domborítás, a felhúzás stb. műveleteinek eszközei. Nem mehetünk el szó nélkül a miniatűr ötvösműhely mellett sem. Kecskés Viktor munkája Zoltán Tamás egykori műhelyét idézi meg – a gyűjtő ajándékként kapta ezt a szakma közösségétől.

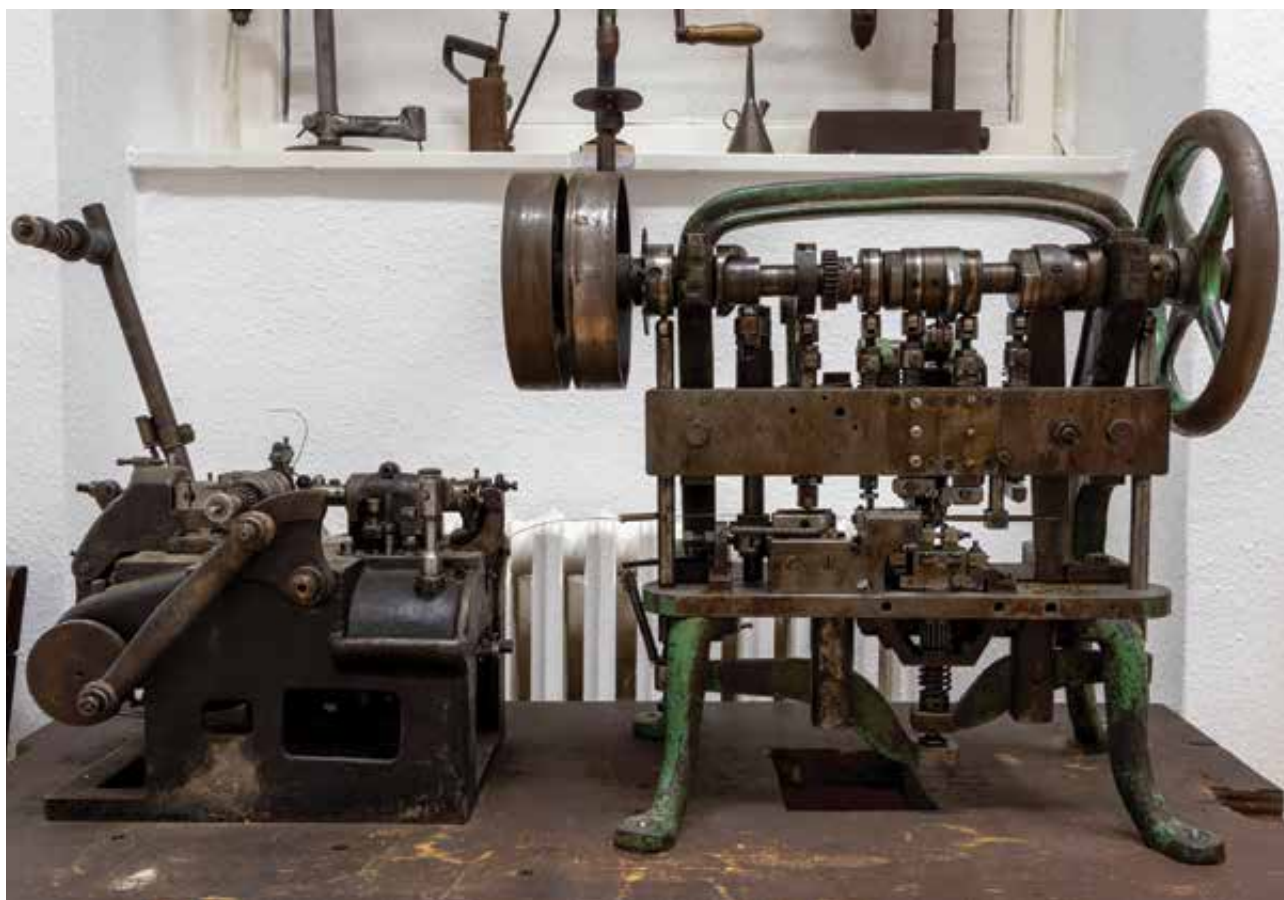
A hátsó szobák felé haladva, az elsőben az ugyancsak az ezüstművességhez kötődő formavasak és szarvasüllők láthatók, felettük tűzifogók. Találunk itt még régi hengereket és fúrókat – köztük egy különleges röpsúlyos, golyós változatot – is. A fő attrakciók minden bizonnyal

Kétszáz éves húzópad a műhelysarkban
Two-hundred-year-old drawing frame in the workshop corner
Fotó: Varga Gábor György

Ezüstműves-kalapácsok a műhelysarkban
Silversmiths' hammers in a workshop corner
Fotó: Varga Gábor György

Száz–száztíz éves mechanikus lánckészítő gépek | Mechanical chain-making machines aged 100–110 years

Fotó: Varga Gábor György

A fémművészet kézi eszközei | Manual tools of metallography

Fotó: Varga Gábor György

az ilyen alkalmazhatóságok hőskorából származó, százéves lánckészítő gépek. E tisztán mechanikus, egyben elképesztően bonyolult szerkezetek egyike a mai napig működőképes, ami a tárlaton demonstrálható.

Végül az utolsó szobába érve elsőként egy régi, szintén életre kelthető giluzsáló gép fogadja a látogatót. A giluzsáló gép (képét lásd az előző lapszám 20. oldalán) képes átvésni a mellette elhelyezett mintavasakon szereplő dekort valamely befogott lemezfelületre, például egy cigarettatárca felületére. A szomszédos vitrinben mindez a tárgyakon is megismerhető, akár csak a zománcozás kellékei. A hosszú fal mentén elsőként egy régi galvanizálóberendezés elemei jelzik, hogy a 19. század derekától a különféle elektrolízises technikák megjelentek az ötvösségben is. A galvanoplasztika különféle tárgyak egy az egyben történő másolását tette lehetővé, felületbevonó változatai a mai napig léteznek. Mellette a néhai kézi polírozás kellékei: a nemesacéllal (alul) és a vérkövekkel fényező eszközök (felül). Utána a kézi vésés a vésőkkel, a véséshez is használatos foglalgolyóval, azaz egy, a talapzatában elfordulni képes befogóeszközzel és a produktumot

szemléltető tárgyakkal. A vésés és drágakőfoglalás ugyan csak száz-százhusz éve levált már az ötvösségről, mesterei szakosodtak, ám egyszerűbb változatait sok ötvös maga végzi. Jobbról a menetfúrás, illetve a menetmetszés ódon eszközeit találjuk, végül főként az aranyművesek által

Pórispersely (bóraxadagoló) | Borax feeder
Fotó: Varga Gábor György

Miniatűr ötvösműhely. KECSKÉS Viktor munkája | A miniature goldsmith's shop. Made by Viktor KECSKÉS
Fotó: Varga Gábor György

használt fogók sorakoznak. A szemközti falon, felül, a gépi felhúzáshoz szükséges kéziszerszámok látszanak. A 19. század középső harmadában – a második ipari forradalom idején – debütáló technikai újításként a felhúzáskor már az eszterga elvén működő forgótengelyre fogják a fasablont és a féMLEMEZT, majd a forgás során kéziszerszámokkal nyomják rá a lemezt a sablonra.

Végül egy átvezető kisebb szobácskán keresztül visszajuthatunk a bejárati enteriőrbe. Az átjáró vitrinjeiben az éremveréstől a gyémántcsiszoláson át az órásmesterségig megannyi, az ötvösségből jó ideje kiszerveződött szakmai terület eszközeit is megismerhetjük. A nemesfémek finomságvizsgálatát szolgáló próbasavak, karctűk és egyéb elemek modernebb változatai számos ékszerületben megtalálhatók ma is. Idetartozik a mérés is, ami nem csupán a nemesfémek, de a drágakövek szempontjából is rendkívül fontos.

Egy másik átjáróba az egykori működéshez kapcsolódó papírok, dokumentumok kerültek: számlák, mesterlevelek, működési engedélyk és effélék, illusztrálva, hogy a nemesfémekkel és drágakövekkel való foglalatosság szigorú engedélyekhez kötött és precízen vezetett nyilvántartást igénylő mesterség. A központi enteriőrben találunk még

egy dupla vitrint, amely jelenleg az ötvösséghez kapcsolódó könyveket tartalmazza, jelezve, hogy a szakavatott gyűjtő a szakkönyveket sem nélkülözheti.

E vázlatos áttekintés is érzékelteti, hogy mennyire sokoldalú gyűjtemény ez. Jelenlegi bemutatása minden korábbihoz képest bőségebb, ám még így is csupán a teljes gyűjteményi anyag felét jeleníti meg. A kiállítási koncepció szerint a gyűjtemény jelenleg nem látható része is apránként a közönség elé kerül majd az említett dupla vitrinben kicsiny időszakos, tematikus tárlatok formájában.

A kiállítás központi termék részlete
Part of the central room of the exhibition
Fotó: Varga Gábor György

A kézi vésés eszközei mintadarabok kíséretében
Hand tools of engraving and sample pieces
Fotó: Varga Gábor György

A kiállítás anyaga olyannyira speciális, hogy szakavatott bemutatás nélkül aligha értelmezhető, így a legavatottabb tárlatvezető – Zoltán Tamás – mellett az ötvöstársadalom önkéntesei fogják betölteni e szerepet. Ugyancsak idetartozik a műhelysarok élővé tétele és más eseti bemutatók szervezése, amihez szintén az ötvösközösből verbuválódnak a kulcsemberek. Mindez korántsem meglepő, hiszen epedve vártuk e hely létrejöttét, ezért ápolása, működtetése közös ügyünk! Ez szükséges a hely intézményesüléséhez is, hogy ne csupán Zoltán Tamás vállán nyugaljon ennek terhe.

E gyűjteménynek kulcsszerep jut az oktatásban, így várja a képzőhelyek: az iskolák, az egyetemek tanulóit, tanárait, a már gyakorló ötvösöket, becsüsöket, és a jövő ötvöseit mellett természetesen a nagyközönség érdeklődőit is!

SIMONYI István
művészettörténész

(*Ötvös Mesterségtörténeti Gyűjtemény. Budapest, Erzsébetváros, Akácfa utca 59. Nyitás: 2022. február 22.*)

A cikk első része lapunk 2022/2. számában olvasható.

Egy hiánypótló kezdeményezés I.

A HOMO FABER

Ma már közismert tény, hogy a 20. századi modernizáció – számos, vitathatatlan erénye mellett – több területen is visszafordíthatatlanul káros következményekkel járt. A gépek forradalma elhozta nekünk a környezetszennyezést és a klímaváltozást, a sorozatgyártás pedig az azonos minőségű és kivitelű, olcsón előállítható, és épp ezért akár gyorsan el is dobható termékek korát – vele pedig a kézművesség alkonyát is. Napjainkban akár az élelmiszereket, akár a divatcikkeket vagy lakberendezési termékeket nézzük, ugyanazzal a jelenséggel találkozunk: a kézzel, egyedileg készített darabok ára a sorozatgyártott termékekének gyakran többszöröse, így azok egyre nehezebben értékesíthetők, alkotóik pedig egyre gyakrabban kényszerülnek pályaelhagyásra.

A kézművesség hagyományainak megőrzése, továbbélése azonban mindannyiunk elemi érdeke – nemcsak azért, mert egy posztindusztriális disztópiában szükségünk lehet még az olyan képességekre, mint a kenyérsütés vagy a szövés, hanem azért is, mert az európai kultúra alapja a sokszínűség, a sokféleség, a sok évszázados tudáskincs átörökítése.

Munka a Luigi Bevilacqua szövőműhelyben
Work at the weaving shop of Luigi Bevilacqua
Fotó: Simone Padovani / Michelangelo Foundation

Ezt ismerte fel a svájci központú Michelangelo Alapítvány is, mely céljával az európai kézműves- és iparművészeti hagyományok ápolását, megőrzését, továbbörökítését tűzte ki. Alapítója, Johann Rupert a Richemont Holding létrehozója és elnöke, ez a konszern olyan világszerte ismert luxusmárkákat tömörít, mint a Cartier, a Van Cleef & Arpels, a Piaget, a Montblanc,

Kézműves munka közben az Orsoni Venezia 1888 mozaikkészítő műhelyben | Artisan at work in the mosaic making workshop of Orsoni Venezia 1888
Fotó: Simone Padovani / Michelangelo Foundation

a Dunhill, vagy az IWC Schaffhausen – olyan ékszer-, divat- és óramárkákat tehát, melyek történetében kiemelkedően fontos szerepet játszottak a tehetséges és elhivatott kézműves szakemberek. Rupertet – édesapja, a híres filantróp Anton Rupert példája, valamint jóbarátja, a Richemont korábbi ügyvezetője és a Michelangelo Alapítvány társalapítója, Franco Cologni munkássága mellett – elsősorban korunk felborult értékrendje inspirálta az alapítvány létrehozására. „A mai társadalom nem a megfelelő embereket állítja piederasztálra” – mondta az alapítvány indulásakor egy interjúban¹. „Azok, akik igazán fontos dolgokat csinálnak, az újságok utolsó oldalain kerülnek megemléítésre, miközben a focisták milliőkat keresnek. A divattervezők csak néhány pillanatig állnak a reflektorfényben egy-egy bemutató után, miközben a bármiféle szaktudás nélküli hírességek az első sorban parádézhatnak. Hová lettek a valódi értékek?” – kérdezi. „Ha az ember végigsétál a Bond Streeten vagy a Via Monte Napoleonén [London, illetve Milánó luxus-bevásárlóutcái – O. J.], ma már pontosan ugyanazokat a termékeket látja mindenütt. Az elmúlt tizenöt évben számtalan alkalommal

beszéltem a legkülönbözőbb emberekkel arról, hogy hová foszlik szét Európa kulturális öröksége. Eljutottam arra a pontra, hogy rájöttem: vagy itt és most teszünk valamit e felbecsülhetetlen értékű tudáskincs megőrzése érdekében, vagy akár keresztet is vethetünk rá”.

A 2016-ban létrejött Michelangelo Alapítvány ma már igen szerteágazó tevékenységi körrel rendelkezik. Több különböző programmal támogatják az ifjú kézművestehetségeket, illetve a határokon és szakterületeken átívelő együttműködéseket különböző alkotók között; kiadványokat tesznek közzé, továbbképzéseket szerveznek. Közismert projektjük a Doppia Firma, melynek keretében egy különlegesen egyedi szaktudással bíró kézműves és egy világhírű designer alkot meg együtt egy tárgyat – az így létrejött darabokból rendezett kiállítást pedig a milánói Isaloni (Salone del Mobile) bútorvásár ideje alatt lehet megtekinteni, így valóban tömegekhez jut el a kézművesség dicsérete.

Az alapítvány legfontosabb projektje ugyanakkor a Homo Faber, egy olyan kezdeményezés, mely önmagában is komplex és többretegű. A projekt középpontjában egy digitális platform áll, mely egyedülálló módon tömöríti

Nina CASSON MCGARVA: Green Summer | Nina CASSON MCGARVA: Green Summer | 2021, üveg, 36x40x31 cm
Fotó: Agata Pec / Vessel Gallery

Európa legkülönbözőbb kézműveseit és iparművészeit. A weboldalon² és annak applikációváltozatán több száz, különböző országbeli és különböző szakterületen tevékenykedő alkotóval ismerkedhetünk meg – az ékszerkészítőktől a kosárfonókig, keramikusoktól a textilművészekig, a bőrdíszművesektől az olyan egyedi szakmák művelőig, mint például hazánkban a kékfestés. Az alkotókat rövid interjú és rengeteg fotó segítségével mutatja be a weboldal, az elérhetőségeik mellett pedig arra vonatkozóan is találunk információt, hogy a művésznél részt vehetünk-e valamilyen foglalkozáson. Az alkotók mellett az európai országok számos más, releváns helyszínét is feltüntették a Homo Faber térképén: így a témához kapcsolódó múzeumok, galériák, fontosabb manufaktúrák (hazánkból például a Herendi Porcelánmanufaktúra)

is megismerhetők az oldalon, ahol természetesen mind földrajzi szempontok, mind szakterület szerint is kereshetünk (angol nyelven). Az adatbázis havonta több tucat új szereplővel bővül, az alkotókat pedig minden esetben az úgynevezett nagykövetek ajánlják, akiket gondos kutatómunkát követően választ ki az alapítvány kuratóriuma. Az egyes városok nagykövetei között számos közismert szaktekintély nevével találkozhatunk: a ciprusi Nicosia városát Michael Anastassiades, napjaink egyik legfoglalkoztatottabb formatervezője, a francia Nîmes-t Christian Lacroix divattervező, Párizst India Mahdavi belsőépítész, Frankfurtot Sebastian Herkner formatervező, Milánót Carla Sozzani, a világhírű Corso Como 10 designüzlet és galéria alapítója, illetve Jacopo Etro, az Etro divatház vezetője képviseli.

Rogan BROWN: Ghost Coral (Szellemkorál) | Rogan BROWN: Ghost Coral | 2022, papír, lézervágás, kézi festés, Ø 98 cm

Fotó: Rogan Brown

^ **Vanessa BARRAGÃO** textilművész munka közben

Textile artist Vanessa BARRAGÃO at work

Fotó: Agnese Morganti / Michelangelo Foundation

< **Mia SAROSI** keramikusművész munka közben

Ceramist Mia SAROSI at work

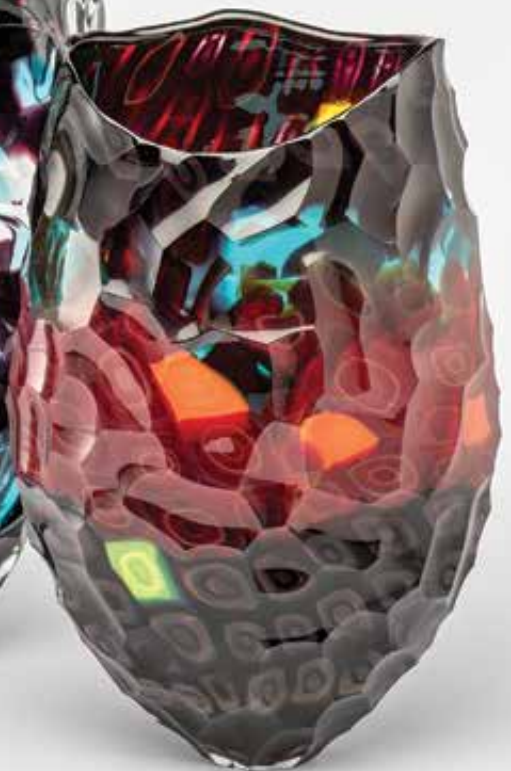
Fotó: Ben Boswell / Michelangelo Foundation

Lino TAGLIAPIETRA: Vázák a Stromboli sorozatból

Lino TAGLIAPIETRA: Vases from the Stromboli series

2000–2006, muranói üveg, a legnagyobb magassága: 41 cm

Fotó: © Homo Faber

Magyarország már a Homo Faber weboldalának indulása, 2020 nyara óta szerepel a programban: az alapítvány hazai intézményi partnerei, az Népművészeti Egyesületek Szövetsége és az Iparművészeti Múzeum szakmai koordinálása mellett és ajánlásai mentén az adatbázis az elmúlt két évben számos magyar alkotóval és helyszínnel gazdagodott. Ugyancsak az Iparművészeti Múzeum ajánlására engem ért az a megtiszteltetés, hogy nagykövetségként Budapestet képviselhetem a programban, és folyamatos tanácsadással segíthetem a hazai alkotók megjelenítéséhez kapcsolódó feladatokat. Nagykövetségként különösen büszke vagyok rá, hogy a Homo Faber egyre népszerűbb weboldalán ma már számos európai ország tehetségei mellett megtalálhatók többek között és a teljesség igénye nélkül Révész Eszter textiltervező, Pinviczki Judit bőrdesigner, Meixner-Hegyi Etelka porcelánművész, Jermakov Katalin ékszertervező, Lukácsi László üvegművész, Fazekas Valéria kalapkészítő, Borkovics Péter üvegművész vagy Lakatos Ábel keramikus munkái is, és a lista folyamatosan bővül.³

Julien FELLER fafaragó munka közben | Wood carver Julien FELLER at work
Fotó: © Homo Faber

Szerepel hazai alkotó a Homo Faber projekt idén áprilisban másodszor megrendezett, offline kezdeményezésén is, a Homo Faber Eventen. A példa nélküli komplexitású és volumenű rendezvénysorozat nem kevesebb mint 15 eseményből áll, melyekre április 10. és május 1. között várják az érdeklődőket Velencében. A város különböző pontjain látogatható, világhírű kurátorok által összeállított kiállításokon, kézműves-bemutatókon és más programokon nem kevesebb mint harminc ország mintegy 350 alkotójával és azok munkásságával ismerkedhetünk meg – a hétköznapi használati tárgytól a már-már képzőművészeti kategóriába tartozó alkotásokig. A Homo Faber Event az európai kézművesség hagyományainak szerepét és fontosságát kívánja illusztrálni abban a harcban, amit a fenntarthatóbb és befogadóbb jövőért folytatunk, és közérthető, befogadható módon hozza majd testközelbe az iparművészet értékeit. Különösen büszkék lehetünk rá, hogy a programsorozat egyik állomásán, a *Next of Europe* kiállításon Karsai Zsófia kerámiaművész is szerepel, egyedien lírai alkotásaival méltó módon képviselve Magyarországot a rendezvényen (a kiállítás kurátorai Jean Blanchaert galériatulajdonos, szakíró és Stefano Boeri építész, a *Domus* és az *Abitare* magazinok korábbi főszerkesztője).

OSVÁRT Judit

a Homo Faber budapesti nagykövete

-
1. Elizabeth Patton: New Foundation, Backed by a Luxury Titan, Focuses on Craftsmanship, *The New York Times*, December 7, 2016, <https://www.nytimes.com/2016/12/07/fashion/craftsmanship-johann-rupert-richemont.html> (Hozzáférés: 2022. március 31.) Fordította a szerző.
  2. A Homo Faber honlapja: <https://www.homofaber.com/>
  3. 2022. március 28-án a Homo Faber adatbázisa 37 hazai alkotót tartalmazott publikus módon.
-

A cikk folytatása és a kiállításokról szóló beszámoló a következő számban lesz olvasható.

Katsuyo AOKI (Aoki Kacujo): Predictive Dream LXI

Katsuyo AOKI: Predictive Dream LXI

2021, porcelán, 19,5x17,7x23,4 cm

Fotó: © Homo Faber

Hírek

Megújult az Operaház – Befejeződött hazánk egyik legfontosabb műemlékének rekonstrukciója. Homlokzata és tetőszerkezete mellett az épület belső terei is jelentős átalakuláson estek át. Felújították a Dalszínház és a Hajós utca felőli karzatlépcsőházat, és az orsóterébe helyezett lift segítségével részben akadálymentessé tették az Operaházat. Az ötödik emeleti jelmeztár helyén létrejött egy multifunkciós terem is, amely különböző előadásoknak, rendezvényeknek, kiállításoknak adhat helyet. A belsőépítészeti munkálatok érintették a zenekari árkot is: akusztikai és ergonómiai okokból visszabontották a nézőtér első két sorát, ezzel bővült az árok mérete, és visszaálltak a tér eredeti, Ybl Miklós által megtervezett arányai is.

Fotó: MTI

Tavaszcímű üvegművészet – *GlassSprings* címmel rendez kiállítást a Klebelsberg Kultúrkuria. (Budapest II., Templom u. 2–10.) Az ENSZ 2022-t az Üveg Nemzetközi Évének nyilvánította, ez előtt is tiszteleg az ötven művész munkáit bemutató tárlat, mely 2022. május 27-ig látogatható. Az eseményen

témaválasztásban, műfajokban, stílusokban gazdag alkotások hosszú sora köszönti a tavaszt, generációkon átívelő reprezentatív válogatást nyújtva az országban és a világban elszórtan dolgozó magyar üvegművészek munkáiból.

Magyar Oscar-díj – A rangos nemzetközi elismerést Sipos Zsuzsanna díszletberendező nyerte el Patrice Vermette kanadai látványtervezővel együtt a 2022. március 27-én Los Angelesben megtartott díjátadó

ünnepségen. A két alkotó a részben hazánkban forgatott *Dűne* című filmben végzett munkájáért a produkciós látványtervezés (Production Design) kategóriában bizonyult a legjobbnak.

360 fokos hangdesign – A közelmúltban a berlini Collegium Hungaricumban is bemutatták Bay Zoltán magyar mérnök immár világhíres találmányát, a Bayz Audio Counterpoint 2.0 névre hallgató hangfalat. A termék, mely a Budapest Design Weeken 2021-ben elnyerte a Magyar Formatervezési Díjat, speciális, holografikus audioteret hoz létre maga körül. A szoborszerű készülék íves kialakítású, szénszálal dobozban foglal helyet,

Fotó: kulturkuria.hu

Fotó: BAYZ Audio

és egy hengerszerű körmembrán révén a hagyományos megoldásokkal elérhető 5 fok helyett 360 fokos szögtartományban sugározza a hanghullámokat valódi koncertélményt biztosítva.

Új híd a Tiszán – Elkészült az Európában egyedülálló szerkezetű, ellipszis kapuzattal ellátott Tiszaugi híd. A Lakitelek és Tiszakürt közötti útszakaszon elhelyezkedő 556 méter hosszú híd a látványos formáján túl számos ritka és egyedi konstrukciós kialakítást is tartalmaz. Szokatlanul merész a szerkezet ferdekábeleinek vezetése, amelyet kitérő egyenesek alkotnak, csavart kábelfelületet eredményezve. A híd szerkezetépítési munkálatai a Panama-csatorna rekonstrukciójakor is használt PERI rendszerekkel valósultak meg.

Fotó: Bús Csaba

Covid-emlékmű – Borbás Dorka Ferenczy Noémi-díjas üvegművész futurisztikus, sci-fi-szerű installációval állított emléket a tudósok és egészségügyi dolgozók emberfeletti munkájának. Új, immár hetedik köztéri üvegszobra a Pécsi Tudományegyetem új campusán kapott helyet. Formája, egy ún. ikozi-dodekaéder, vagyis egy stilizált

gömb: ötszögek, háromszögek szabályos rendszere, melyet a random módon változó hosszúságú vírus-tüskék gömb alakú végződésai, valamint körök színjátzó halmaza tesz könnyed, organikus alakzattá.

Acélos győzelem – Magyar cég nyerte a Consteel szoftver felhasználói között meghirdetett Steel Lion nemzetközi díjat. A magyar fejlesztésű innovatív program egyedülálló megoldást nyújt az acélszerkezetek tervezésére. A Consteel segítségével megvalósuló legjobb szerkezeti acélprojekteknek járó díjra összesen harminc pályamű érkezett, hat európai országból. A Vázterv Kft. a 2021 decemberében átadott szegedi PICK Aréna acélszerkezetével győzte le spanyol, görög, román, olasz és lengyel versenytársait.

Új emlékérmék – A Magyar Nemzeti Bank „Az mRNS-alapú vakcinák alapjául szolgáló magyar találmány” megnevezéssel 15 000 forint névértékű ezüst és 3000 forint névértékű színesfém

emlékérmét bocsátott ki a Szegedi Tudományegyetemen. A Szilos András iparművész által tervezett, csúcsára állított négyzet alakú emlékérmék a találmány lényegét mutatják be, megnevezve a kutatásban kiemelkedő szerepet játszó magyar, amerikai és kanadai tudósokat is. Az emlékérmék előlapján két módosított hírvivő ribonukleinsav molekula spirál stilizált ábrázolása jelenik meg központi motívumként, míg a hátlapon egy nukleozid-módosított mRNS lipid nanopartikulát láthatunk.

Fotó: Magyar Nemzeti Bank

Fotó: kultura.hu

Elhunyt Bertha Bulcsuné Nagy Franciska József Attila-díjas író, a Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagja. Az elsősorban gyermekkönyveiről ismert író, újságíró 2012 óta volt lapunk munkatársa, 2013 óta pedig hírszerkesztője.

1943-ban született Újpesten. A pécsi Művészeti Gimnáziumban érettségizett, s középiskolai tanulmányaival párhuzamosan a Liszt Ferenc Zeneművészeti Szakiskola zongora tanszakját is elvégezte. Meséit, majd művészekkel készült interjúit számos országos lap közölte, 1998–2012 között pedig a Magyar Művészeti Akadémia kiadványait és internetes portálját szerkesztette. Munkásságát 1996-ban IBBY-pályadíjjal, 1998-ban József Attila-díjjal ismerték el. Nagy Franciska 78 éves volt.

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2022/3

FŐSZERKESZTŐ:

Simonffy Szilvia – művészettörténész

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Dávid Katalin – művészettörténész

Dvorszky Hedvig – művészettörténész

Ernyey Gyula – designer, szaktörténész

Feledy Balázs – művészetkritikus

Mascher Róbert – designer

Mezei Gábor – belsőépítész

Ritoók Pál – művészettörténész

Schrammel Imre – keramikus és porcelántervező

Szenes István – belsőépítész

Tóth Zoltán – fémműves tervezőművész

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Antal Mariann

SZERKESZTŐK:

Szabó Emma Zsófia – művészettörténész

Veress Kinga – művészettörténész

Wehner Viola – művészettörténész

HÍRSZERKESZTŐ:

Nagy Franciska

FORDÍTÓ:

Pokoly Judit

FELELŐS KIADÓ:

Nemzeti Művészeti
és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa

GAZDASÁGI VEZETŐ:

Anda Judit

Telefon: +36 20 299 0767

LAPALAPÍTÓK:

Fekete György

N. Dvorszky Hedvig

Schrammel Imre

SZERKESZTŐSÉG:

1034 Budapest, Makovecz Imre utca 25.

Telefon/fax/üzenetrögzítő: (+36 1) 400 7897

Szerkesztőségi asszisztens: Nagy-Bozsoky Anna

Fogadóóra: előzetes egyeztetés szerint

E-mail-cím: magyariparmuveszet@gmail.com

Honlap: www.magyar-iparmuveszet.hu

E szám lapzártája: 2022. április 13.

Arculatterv: Scherer József

Grafikai tervezés: Nagy Norbert

Nyomás: VIRTUOZ Kiadó és Nyomdaipari Kft.

facebook.com/magyariparmuveszetfolyoirat

A folyóiratban közölt szövegek és fotók szerzői jogvédelem alatt állnak. Utányomásuk, fénymásolóval való sokszorosításuk csak a kiadó előzetes hozzájárulásával engedélyezett.

HU ISSN 1217-839X (nyomtatott)

HU ISSN 1588-0591 (online)

Évente nyolcszor megjelenő folyóirat

Új folyam 29. – 2022/3 (május)

A MAGYAR IPARMŰVÉS ZET AZ ALÁBBI MŰZEUMOKBAN, GALÉRIÁKBAN ÉS KÖNYVESBOLTOKBAN KAPHATÓ

Corvina Könyvesbolt (7621 Pécs, Széchenyi tér 8.)

Éghajlat Könyves Kávézó (1117 Budapest, Karinthy Frigyes út 9.)

FISE Galéria – Fialat Iparművészek Stúdiója Egyesület

(1054 Budapest, Kálmán Imre utca 16.)

FUGA Budapesti Építészeti Központ (1052 Budapest, Petőfi Sándor utca 5.)

HEFTER Galéria és Stúdió (9090 Pannonhalma, Tóthegy utca 11/A)

Irók Boltja (1061 Budapest, Andrássy út 45.)

Műcsarnok (1146 Budapest, Dózsa György út 37.)

Palmetta Design és Textilművészeti Galéria

(1111 Budapest, Bartók Béla út 30.)

Ráth György-villa (1068 Budapest, Városligeti fasor 12.)

Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum

(9700 Szombathely, Kisfaludy Sándor utca 9.)

Schrammel-gyűjtemény (9700 Szombathely, Thököly Imre utca 20.)

Szombathelyi Képtár (9700 Szombathely, II. Rákóczi Ferenc utca 12.)

Tündéerkert Galéria és Községi Tér (1036 Budapest, Bécsi út 53–55.)

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:

Batthyány Kultur-Press Kft.

H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Tel.: (+36 1) 489 0120, (+36 1) 212 5303

Egy példány ára: 1390 forint.

Előfizetési díja egy évre: 10 000 forint.

A lap előfizethető a Nemzeti Művészeti és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa 10402166-21629389-00000000 számlaszámán vagy a szerkesztőségtől kért postautalványon.

E számunk megjelenését

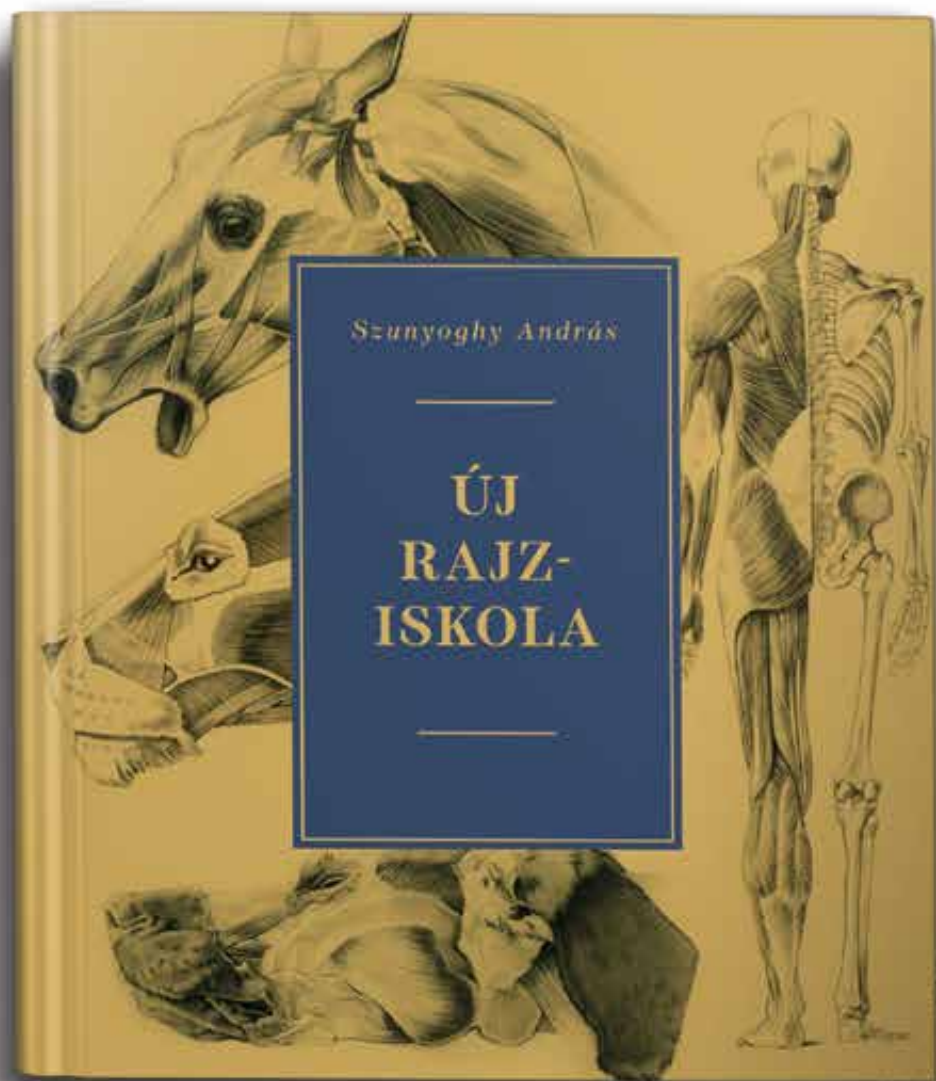
a Nemzeti Kulturális Alap Iparművészet Kollégiuma,
az Emberi Erőforrások Minisztériuma
és a Magyar Művészeti Akadémia
támogatta.

MAGYAR

ÖRÖKSÉG

ANIMÁCIÓ | BELSŐÉPÍTÉS ZET | BŐRMŰVESSÉG | DIGITÁLIS MŰVÉS ZETEK
DIVATTERVEZÉS | IPARI FORMATTERVEZÉS
KÁRPITMŰVÉS ZET | KERÁMIA- ÉS PORCELÁN MŰVÉS ZET | KÖRNYEZETTERVEZÉS
LÁTVÁNYTERVEZÉS | ÖTVÖSSÉG ÉS FÉMMŰVESSÉG | TERVEZŐGRAFIKA
TEXTILMŰVÉS ZET | ÜVEGMŰVÉS ZET

*Mindent tud a rajzról,
és mindent meg is tud tanítani!*

Kapható a könyvesboltokban
és az MMA Kiadó webshopjában.

mmakiado.hu

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

MMA
KIADÓ

